

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 14 lipca 2022 r.*

Odwołanie – Służba publiczna – Renta – Regulamin pracowniczy urzędników Unii Europejskiej – Artykuł 20 załącznika VIII – Przyznanie renty rodzinnej – Żyjący małżonek byłego urzędnika uprawnionego do emerytury – Małżeństwo zawarte po zakończeniu służby przez tego urzędnika – Przesłanka minimalnego pięcioletniego czasu trwania małżeństwa w dacie śmierci urzędnika – Artykuł 18 załącznika VIII – Małżeństwo zawarte przed zakończeniem służby przez urzędnika – Przesłanka minimalnego jedynie rocznego czasu trwania małżeństwa – Zarzut niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 20 – Zasada równego traktowania – Artykuł 21 ust. 1 – Zasada niedyskryminacji ze względu na wiek – Artykuł 52 ust. 1 – Brak arbitralnego lub oczywiście niewłaściwego zróżnicowania w stosunku do celu zamierzonego przez prawodawcę Unii

W sprawach połączonych od C-116/21 P do C-118/21 P, C-138/21 P i C-139/21 P

mających za przedmiot pięć odwołań w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesionych w dniu 25 lutego 2021 r., jeśli chodzi o sprawy od C-116/21 P do C-118/21 P, oraz w dniu 26 lutego 2021 r., jeśli chodzi o sprawy C-138/21 P i C-139/21 P,

Komisja Europejska, którą reprezentowali G. Gattinara, B. Mongin i B. Schima, w charakterze pełnomocników,

strona wnosząca odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania były:

VW, którą reprezentowała N. de Montigny, *avocate*,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

Parlament Europejski, który reprezentowali D. Boytha, J. Steele i J. Van Pottelberge, w charakterze pełnomocników,

Rada Unii Europejskiej, którą reprezentowali M. Alver, M. Bauer i R. Meyer, w charakterze pełnomocników,

interwenienci w pierwszej instancji (C-116/21 P),

oraz

* Język postępowania: francuski.

Komisja Europejska, którą reprezentowali G. Gattinara, B. Mongin i B. Schima, w charakterze pełnomocników,

strona wnosząca odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania były:

BT, zamieszkała w Overijse (Belgia), którą reprezentował J.-N. Louis, avocat,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

Parlament Europejski, który reprezentowali D. Boytha, J. Steele i J. Van Pottelberge, w charakterze pełnomocników,

Rada Unii Europejskiej, którą reprezentowali M. Alver i M. Bauer, w charakterze pełnomocników,

Association internationale des anciens de l'Union européenne (AIACE Internationale), z siedzibą w Brukseli (Belgia), które reprezentowali N. Maes, advocaat, i J. Van Rossum, avocat,

interwenienci w pierwszej instancji (C-117/21 P),

oraz

Komisja Europejska, którą reprezentowali G. Gattinara, B. Mongin i B. Schima, w charakterze pełnomocników,

strona wnosząca odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania były:

RN, zamieszkała w [poufne] (Francja), którą reprezentował F. Moyse, avocat,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

Parlament Europejski, który reprezentowali D. Boytha, J. Steele i J. Van Pottelberge, w charakterze pełnomocników,

interwenient w pierwszej instancji (C-118/21 P),

oraz

Rada Unii Europejskiej, którą reprezentowali M. Alver i M. Bauer, w charakterze pełnomocników,

strona wnosząca odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania były:

BT, zamieszkała w Overijse, którą reprezentował J.-N. Louis, avocat,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

Komisja Europejska, którą reprezentowali G. Gattinara, B. Mongin i B. Schima, w charakterze pełnomocników,

Parlament Europejski, który reprezentowali D. Boytha, J. Steele i J. Van Pottelberge, w charakterze pełnomocników,

Association internationale des anciens de l'Union européenne (AIACE Internationale), z siedzibą w Brukseli, które reprezentowali N. Maes, advocaat, i J. Van Rossum, avocat,

interwenienci w pierwszej instancji (C-138/21 P),

oraz

Rada Unii Europejskiej, którą reprezentowali M. Alver i M. Bauer, w charakterze pełnomocników,

strona wnosząca odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania były:

VW, którą reprezentowała N. de Montigny, avocate,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

Komisja Europejska, którą reprezentowali G. Gattinara, B. Mongin i B. Schima, w charakterze pełnomocników,

strona pozwana w pierwszej instancji,

Parlament Europejski, który reprezentowali D. Boytha, J. Steele i J. Van Pottelberge, w charakterze pełnomocników,

interwenant w pierwszej instancji (C-139/21 P),

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Jürimäe, prezes izby, N. Jääskinen, M. Safjan (sprawozdawca), N. Piçarra i M. Gavalec, sędziowie,

rzecznik generalny: A. Rantos,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Komisja Europejska i Rada Unii Europejskiej wnoszą w odwołaniach o uchylenie wyroków Sądu Unii Europejskiej z dnia 16 grudnia 2020 r., VW/Komisja (T-243/18, niepublikowanego, EU:T:2020:619, zwanego dalej „pierwszym z zaskarżonych wyroków”), i BT/Komisja (T-315/19, niepublikowanego, EU:T:2020:622, zwanego dalej „drugim z zaskarżonych wyroków”), a Komisja wnosi ponadto o uchylenie wyroku Sądu z dnia 16 grudnia 2020 r., RN/Komisja (T-442/17 RENV, EU:T:2020:618, zwanego dalej „trzecim z zaskarżonych wyroków”) (zwanym dalej łącznie „zaskarżonymi wyrokami”). W tych wyrokach Sąd uwzględnił skargi wniesione przez VW, BT i RN i stwierdził nieważność odpowiednio decyzji z dnia 26 czerwca 2017 r., 20 lipca 2018 r. i 24 września 2014 r. (zwanym dalej łącznie „spornymi decyzjami”), w których Komisja oddaliła wnioski każdej z tych osób o przyznanie renty rodzinnej na podstawie art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej, ustanowionego rozporządzeniem Rady (EWG, Euratom, EWWiS) nr 259/68 z dnia 29 lutego 1968 r. ustanawiającym regulamin pracowniczy urzędników Wspólnot Europejskich i warunki zatrudnienia innych pracowników Wspólnot oraz ustanawiającym specjalne środki stosowane tymczasowo wobec urzędników Komisji (warunki zatrudnienia innych pracowników) (Dz.U. 1968, L 56, s. 1), zmienionym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 1023/2013 z dnia 22 października 2013 r. (Dz.U. 2013, L 287, s. 15) (zwanego dalej „regulaminem pracowniczym”).

Ramy prawne

- 2 Artykuł 1d regulaminu pracowniczego ma następujące brzmienie:

„1. W stosowaniu niniejszego regulaminu pracowniczego zakazuje się wszelkich przejawów dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne i inne, przynależność do mniejszości narodowej, status majątkowy, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Dla potrzeb niniejszego regulaminu pracowniczego osoby pozostające w konkubinacie uznaje się za pozostające w związku małżeńskim, pod warunkiem że spełnione są warunki wymienione w art. 1 ust. 2 lit. c) załącznika VII.

2. W celu rzeczywistego zapewnienia pełnej równości mężczyzn i kobiet w zatrudnieniu, co stanowi zasadniczy element wymagający uwzględnienia w stosowaniu niniejszego regulaminu pracowniczego, zasada równego traktowania nie stanowi przeszkody dla instytucji Unii Europejskiej w utrzymywaniu lub ustanawianiu szczególnych korzyści, w celu ułatwienia działalności zawodowej osobom płci niedostatecznie reprezentowanej, bądź w celu zapobiegania niekorzystnym sytuacjom w karierze zawodowej lub w celu kompensowania następstw takich sytuacji.

[...]

5. Jeżeli osoby objęte niniejszym regulaminem pracowniczym, które uważają się za pokrzywdzone na skutek naruszenia określonej powyżej zasady równego traktowania przedstawiają okoliczności wskazujące na ich bezpośrednią lub pośrednią dyskryminację, obowiązek udowodnienia, że nie nastąpiło naruszenie zasady równego traktowania spoczywa na instytucji. Niniejszy przepis nie ma zastosowania w postępowaniu dyscyplinarnym.

6. Przy stosowaniu zasady niedyskryminacji oraz zasady proporcjonalności należy zapewnić, by wszelkie ograniczenia tych zasad opierały się na obiektywnych i uzasadnionych podstawach oraz służyły osiągnięciu zgodnych z prawem celów w ramach ogólnego interesu polityki kadrowej. Cele te mogą w szczególności uzasadniać ustalanie wieku przymusowego przejścia w stan spoczynku oraz wieku minimalnego do uzyskania świadczeń emerytalnych za wysługę lat”.

3 Artykuł 35 regulaminu pracowniczego stanowi:

„Urzędnik może mieć jeden z następujących statusów służbowych:

- a) aktywne zatrudnienie;
- b) oddelegowanie;
- c) urlop z przyczyn osobistych;
- d) tymczasowy stan spoczynku;
- e) urlop na czas odbywania służby wojskowej;
- f) urlop rodzicielski lub ze względów rodzinnych;
- g) urlop w interesie służby”.

4 Artykuł 47 regulaminu pracowniczego stanowi:

„Zakończenie służby następuje na skutek:

- a) rezygnacji;
- b) zwolnienia z urzędu;
- c) odwołania ze stanowiska w interesie służby;
- d) zwolnienia z powodu nienależytego wykonywania obowiązków;
- e) wydalenia ze służby;
- f) przeniesienia w stan spoczynku; lub
- g) śmierci”.

5 Artykuł 52 regulaminu pracowniczego stanowi:

„Bez uszczerbku dla przepisów art. 50, urzędnik jest przenoszony w stan spoczynku:

- a) automatycznie w ostatnim dniu miesiąca, w którym ukończył 66 lat; lub

b) na własną prośbę, w ostatnim dniu miesiąca, którego dotyczył wniosek, jeśli pracownik osiągnął wiek emerytalny lub w przypadku gdy jest między 58 rokiem życia a wiekiem emerytalnym i spełnia wymogi dotyczące natychmiastowego uzyskania emerytury zgodnie z art. 9 załącznika VIII. Artykuł 48 akapit drugi zdanie drugie stosuje się na zasadzie analogii.

Jednakże urzędnik może na własną prośbę oraz w przypadku, gdy organ powołujący uzna to za uzasadnione w interesie służby, wykonywać pracę do ukończenia 67 lub, w drodze wyjątku, 70 lat, w którym to przypadku urzędnik automatycznie przechodzi w stan spoczynku ostatniego dnia miesiąca, w którym osiąga ten wiek.

[...]”.

6 Zgodnie z art. 76 regulaminu pracowniczego:

„Urzędnikom, byłym urzędnikom lub spadkobiercom zmarłego urzędnika, którzy na skutek poważnej lub przewlekłej choroby, niepełnosprawności lub ze względu na sytuację rodzinną znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji, mogą zostać przyznane zapomogi, pożyczki lub zaliczki”.

7 Artykuł 17 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego ma następujące brzmienie:

„W przypadku śmierci urzędnika posiadającego jeden ze statusów służbowych określonych w art. 35 regulaminu pracowniczego, żyjący małżonek uprawniony jest do renty rodzinnej w wysokości równej 60% emerytury, która wypłacana byłaby urzędnikowi, gdyby był do niej uprawniony w momencie śmierci, niezależnie od minimalnego czasu służby oraz wieku, pod warunkiem że związek małżeński trwał przynajmniej rok oraz z zastrzeżeniem przepisów art. 1 ust. 1 oraz art. 22.

Czas trwania małżeństwa nie jest brany pod uwagę, jeżeli z małżeństwa zawartego przez urzędnika lub z jego poprzedniego małżeństwa pochodzi jedno lub więcej dzieci, a żyjący małżonek utrzymuje lub utrzymywał te dzieci, albo jeżeli śmierć urzędnika została spowodowana przez jego niepełnosprawność lub chorobę, które powstały w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych lub w związku z wypadkiem”.

8 Artykuł 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego stanowi:

„Jeżeli byłby urzędnik otrzymywał emeryturę za wysługę lat, jego żyjący małżonek jest uprawniony do renty rodzinnej w wysokości 60% emerytury za wysługę lat, jaką urzędnik otrzymywał w chwili śmierci, pod warunkiem że pozostawali w związku małżeńskim, zanim urzędnik odszedł ze służby w instytucji, oraz że związek małżeński trwał przynajmniej jeden rok, a także z zastrzeżeniem przepisów art. 22. Minimalna renta rodzinna wynosi 35% ostatniego wynagrodzenia podstawowego; jednakże wysokość renty rodzinnej nie może w żadnym przypadku przekroczyć kwoty emerytury za wysługę lat, którą małżonek otrzymywał w chwili śmierci.

Czasu trwania małżeństwa nie uwzględnia się, jeżeli ze związku małżeńskiego zawartego przez urzędnika zanim odszedł on ze służby pochodzi jedno lub więcej dzieci, pod warunkiem że żyjący małżonek utrzymuje lub utrzymywał te dzieci”.

9 Artykuł 19 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego stanowi:

„W przypadku gdy byłby urzędnik otrzymywał rentę inwalidzką, żyjący małżonek jest uprawniony do otrzymywania renty wdowiej [rodzinnej] w wysokości 60% kwoty renty inwalidzkiej, którą otrzymywał urzędnik w chwili śmierci, z zastrzeżeniem przepisów art. 22, pod warunkiem że związek małżeński trwał, gdy urzędnik uzyskał uprawnienia do renty.

Minimalna renta rodzinna wynosi 35% ostatniego wynagrodzenia zasadniczego; jednakże wysokość renty rodzinnej nie może w żadnym przypadku przekroczyć kwoty renty inwalidzkiej, którą małżonek otrzymywał w chwili śmierci”.

- 10 Artykuł 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego stanowi:

„Do celów art. 17a, 18, 18a oraz 19 czas trwania małżeństwa nie jest brany pod uwagę w przypadku, gdy małżeństwo, mimo iż zostało zawarte po zakończeniu służby przez urzędnika, trwało co najmniej pięć lat”.

- 11 Zgodnie z art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego:

„Rozwiedziony małżonek urzędnika lub byłego urzędnika jest uprawniony do otrzymania renty rodzinnej, jak określono w niniejszym rozdziale, pod warunkiem że z chwilą śmierci byłego małżonka przysługiwało mu prawo do otrzymywania od niego środków utrzymania na mocy wyroku sądowego lub w wyniku ugody zawartej między nim a byłym małżonkiem.

Wysokość renty rodzinnej nie może jednakże przekraczać kwoty alimentów wypłacanych w chwili śmierci byłego małżonka, po zaktualizowaniu tej kwoty zgodnie z przepisami art. 82 regulaminu pracowniczego.

Uprawnienie byłego małżonka wygasa w przypadku zawarcia kolejnego związku małżeńskiego przed śmiercią byłego małżonka. Artykuł 26 stosuje się w przypadku zawarcia kolejnego związku małżeńskiego po śmierci byłego małżonka”.

Okoliczności powstania sporów i sporne decyzje

- 12 VW, BT i RN, zależnie od przypadku, zawarły związek małżeński lub powtórny związek małżeński z urzędnikami Unii, którzy w dacie zawarcia związku małżeńskiego lub powtórnego związku małżeńskiego zakończyli już służbę w instytucji Unii. Ci trzej byli urzędnicy zmarli, zanim od tej daty upłynęło pięć lat.
- 13 Wszystkie te trzy kobiety, jako żyjące małżonki byłych urzędników Unii, złożyły wnioski o przyznanie im renty rodzinnej na podstawie rozdziału 4 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego.
- 14 Spornymi decyzjami Urząd Administracji i Wypłacania Należności Indywidualnych (PMO), odpowiednio, oddalił wnioski VW, BT i RN na tej podstawie, że żadna z kobiet nie spełniała przesłanek korzystania z renty rodzinnej przewidzianych w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, ponieważ od dnia zawarcia przez nie związku małżeńskiego z urzędnikiem, który zakończył służbę, do dnia jego śmierci upłynęło mniej niż pięć lat.
- 15 Zażalenia na te decyzje, wniesione przez VW, BT i RN, zostały oddalone.

Skargi w pierwszej instancji i zaskarżone wyroki

- 16 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu odpowiednio w dniach 20 kwietnia 2018 r. i 22 maja 2019 r. oraz w sekretariacie Sądu do spraw Służby Publicznej w dniu 17 lipca 2015 r. VW, BT i RN wniosły skargi o stwierdzenie nieważności dotyczących ich spornych decyzji.

- 17 Parlament Europejski został dopuszczony do udziału we wszystkich trzech sprawach w charakterze interwenienta popierającego żądania Komisji. Jeśli chodzi o Radę, została ona dopuszczona do udziału w sprawie w charakterze interwenienta popierającego żądania Komisji w sprawach dotyczących VW i BT, natomiast Association internationale des anciens de l'Union européenne (Międzynarodowe stowarzyszenie byłych urzędników Unii Europejskiej, AIACE Internationale) zostało dopuszczone do udziału w sprawie w charakterze interwenienta popierającego żądania BT w dotyczącej jej sprawie.
- 18 Wyrokiem z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163), Sąd do spraw Służby Publicznej w sprawie dotyczącej RN uwzględnił pierwszy zarzut skargi i stwierdził nieważność decyzji z dnia 24 września 2014 r. Komisja wniosła odwołanie od tego wyroku, które zostało uwzględnione przez Sąd wyrokiem z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520). Wyrokiem tym Sąd uchylił wspomniany wyrok z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163), i uznając, że stan postępowania nie pozwala na wydanie orzeczenia w sprawie, przekazał sprawę do innej izby Sądu niż ta, która orzekała w przedmiocie odwołania.
- 19 Postanowieniami z dni 6 maja i 11 marca 2019 r. Sąd zawiesił postępowania w sprawach dotyczących VW i RN do czasu wydania przez Trybunał orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie HK/Komisja, C-460/18 P.
- 20 W dniu 19 grudnia 2019 r. Trybunał wydał wyrok HK/Komisja (C-460/18 P, EU:C:2019:1119).
- 21 We wszystkich trzech sprawach, w których zapadły zaskarżone wyroki, Sąd pismami z dnia 23 grudnia 2019 r. zwrócił się do stron o przedstawienie uwag na temat skutków, jakie należy wywodzić z tego wyroku Trybunału.
- 22 W dniu 16 grudnia 2020 r. Sąd zaskarżonymi wyrokami stwierdził nieważność spornych decyzji, uwzględniając zarzut podniesiony przez VW, BT i RN, dotyczący zasadniczo niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w świetle zasady równego traktowania oraz, w sprawach odnoszących się do VW i RN, zasady proporcjonalności, a w sprawach odnoszących się do BT i RN, zasady niedyskryminacji ze względu na wiek.
- 23 Zaskarżone wyroki opierają się w dużej mierze na identycznym rozumowaniu, z istotnym wyjątkiem rozważań przeprowadzonych przez Sąd w pkt 41–46 trzeciego z zaskarżonych wyroków. Jeśli chodzi o tę ostatnią kwestię, Sąd, orzekając w przedmiocie zakresu sporu w następstwie przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania, uznał, że w wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), nie został rozstrzygnięty podniesiony przez RN zarzut dotyczący naruszenia zasad równego traktowania, niedyskryminacji ze względu na wiek i proporcjonalności, w związku z czym Sąd w trzecim z zaskarżonych wyroków powinien ostatecznie wypowiedzieć się co do wszystkich podniesionych przez RN w pierwszej instancji zarzutów nieważności w świetle kwestii prawnych rozstrzygniętych przez Sąd w wyroku dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520).
- 24 W pozostałym zakresie w trzech zaskarżonych wyrokach Sąd stwierdził, że do celów przyznania renty rodzinnej sytuacja uregulowana w art. 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, czyli sytuacja żyjącego małżonka byłego urzędnika Unii, w przypadku gdy małżeństwo zostało zawarte przed zakończeniem służby przez tego urzędnika, jest porównywalna z sytuacją uregulowaną w art. 20 tego załącznika, czyli sytuacją żyjącego małżonka byłego urzędnika,

w przypadku gdy małżeństwo zostało zawarte po zakończeniu służby. Sąd orzekł następnie, że zachodzi odmienne traktowanie porównywalnych sytuacji w zależności od daty zawarcia małżeństwa, ponieważ zgodnie z art. 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego renta rodzinna jest przyznawana żyjącemu małżonkowi pod warunkiem, że małżeństwo trwało co najmniej rok, a zgodnie z art. 20 tego załącznika – co najmniej pięć lat. Sąd dodał, że to odmienne traktowanie stawia w niekorzystnej sytuacji żyjącego małżonka byłego urzędnika, w przypadku gdy ich małżeństwo zostało zawarte po zakończeniu służby przez tego urzędnika, w porównaniu z żyjącym małżonkiem byłego urzędnika, w przypadku gdy małżeństwo tych dwojga zostało zawarte przed zakończeniem służby. W sprawach dotyczących BT i RN Sąd stwierdził również, że zachodzi odmienne traktowanie porównywalnych sytuacji wynikające w sposób pośredni z wieku byłego urzędnika w dacie zawarcia związku małżeńskiego.

- 25 Zauważywszy, że odmienne traktowanie wynikające z art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego jest przewidziane „ustawą” w rozumieniu art. 52 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), Sąd zweryfikował, czy stwierdzone odmienne traktowanie może być uzasadnione celem interesu ogólnego i czy jest ono proporcjonalne do zamierzonego celu, w szczególności w świetle orzecznictwa przypomnianego w pkt 48 pierwszego i drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 70 trzeciego z zaskarżonych wyroków.
- 26 W tym względzie, jeśli chodzi, po pierwsze, o cel interesu ogólnego, jakim jest zapobieganie nadużyciom, Sąd, uznając, że przesłanka, zgodnie z którą małżeństwo powinno spełniać wymóg minimalnego czasu trwania, aby powstało prawo do renty rodzinnej, pozwala upewnić się, iż ten związek małżeński nie opiera się wyłącznie na względach niezwiązanych z projektem wspólnego życia, takich jak względy czysto finansowe lub związane z uzyskaniem prawa pobytu, orzekł jednocześnie, że nieracjonalne jest przyjęcie, iż przewidziany w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego wymóg minimalnego pięcioletniego czasu trwania małżeństwa, od którego nie ma żadnego odstępstwa pozwalającego na stwierdzenie braku nadużyć, nawet wobec przedstawienia obiektywnych dowodów, który to wymóg jest pięciokrotnie wyższy niż ten przewidziany w art. 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, może być konieczny do realizacji celu w postaci zwalczania nadużyć.
- 27 Po drugie, jeśli chodzi o cel interesu ogólnego, jakim jest ochrona finansów Unii, Sąd stwierdził, że taki cel można uznać za uzasadniony, lecz zgodnie z orzecznictwem Trybunału nie może on sam w sobie uzasadniać odstępstwa od ogólnej zasady równego traktowania. Sąd orzekł zatem, że skoro przewidziany w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego wymóg minimalnego czasu trwania małżeństwa nie może być uzasadniony celem w postaci zwalczania nadużyć, odmienne traktowanie wprowadzone tym przepisem również nie może być uzasadnione jedynie ochroną finansów Unii.
- 28 Sąd stwierdził, że art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego narusza zasadę równego traktowania oraz, w sprawie dotyczącej VW, zasadę proporcjonalności, a także, w sprawach dotyczących BT i RN, zasadę niedyskryminacji ze względu na wiek. W tych okolicznościach, jak wskazano w pkt 22 niniejszego wyroku, Sąd uwzględnił podniesione przez VW, BT i RN zarzuty niezgodności z prawem i stwierdził nieważność spornych decyzji.

Żądania stron i postępowanie przed Trybunałem

- 29 W odwołaniach w sprawach od C-116/21 P do C-118/21 P Komisja wnosi do Trybunału o:
- uchylenie zaskarżonych wyroków;
 - oddalenie skarg w pierwszej instancji, oraz
 - obciążenie VW, BT i RN kosztami postępowania w pierwszej instancji i postępowania odwoławczego, w tym, jeśli chodzi o RN, kosztami w sprawach F-104/15 i T-442/17 RENV.
- 30 W odwołaniach w sprawach C-138/21 P i C-139/21 P Rada wnosi do Trybunału o:
- uwzględnienie odwołań i uchylenie pierwszego i drugiego z zaskarżonych wyroków;
 - rozpoznanie spraw co do istoty i oddalenie skarg w pierwszej instancji jako bezzasadnych, oraz
 - obciążenie VW i BT kosztami postępowania w pierwszej instancji i postępowania odwoławczego.
- 31 W sprawach C-116/21 P i C-139/21 P VW wnosi do Trybunału o:
- oddalenie odwołań wniesionych przez Komisję i Radę, oraz
 - obciążenie Komisji i Rady kosztami postępowania w pierwszej instancji i postępowania odwoławczego.
- 32 W sprawach C-117/21 P i C-138/21 P BT wnosi do Trybunału o:
- oddalenie odwołań wniesionych przez Komisję i Radę, oraz
 - obciążenie Komisji i Rady kosztami postępowania.
- 33 W sprawie C-118/21 P RN wnosi do Trybunału o:
- stwierdzenie, tytułem żądania głównego, niedopuszczalności odwołania;
 - stwierdzenie, tytułem żądania ewentualnego, że zarzuty odwołania są niedopuszczalne, a każdym razie bezzasadne, i oddalenie odwołania jako bezzasadnego, oraz
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania odwoławczego, a w przypadku uchylenia trzeciego z zaskarżonych wyroków, kosztami postępowania w pierwszej instancji, w tym kosztami w sprawach F-104/15 i T-442/17 RENV.
- 34 W sprawach od C-116/21 P do C-118/21 P, C-138/21 P i C-139/21 P Parlament, który jako interwenient w pierwszej instancji złożył odpowiedź na odwołanie zgodnie z art. 172 regulaminu postępowania przed Trybunałem, wnosi do Trybunału o uwzględnienie odwołań.

- 35 W sprawach C-117/21 P i C-138/21 P AIACE Internationale, które jako interwenient w pierwszej instancji złożyło odpowiedź na odwołanie zgodnie z art. 172 regulaminu postępowania przed Trybunałem, wnosi do Trybunału o:
- oddalenie odwołań wniesionych przez Komisję i Radę, oraz
 - obciążenie Komisji i Rady kosztami postępowania.
- 36 W sprawach C-138/21 P i C-139/21 P Komisja, która jako strona pozwana w pierwszej instancji złożyła odpowiedź na odwołanie zgodnie z art. 172 regulaminu postępowania przed Trybunałem, wnosi do Trybunału o:
- uchylenie pierwszego i drugiego z zaskarżonych wyroków;
 - oddalenie skarg w pierwszej instancji, oraz
 - obciążenie VW i BT kosztami postępowania.
- 37 Na podstawie art. 54 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem prezes Trybunału w dniu 13 kwietnia 2021 r. postanowił połączyć sprawy od C-116/21 P do C-118/21 P, C-138/21 P i C-139/21 P do celów pisemnego i ustnego etapu postępowania oraz wydania wyroku.

W przedmiocie odwołań

- 38 Na poparcie odwołań w sprawach C-116/21 P i C-117/21 P Komisja podnosi trzy identyczne zarzuty, z których pierwszy dotyczy naruszenia prawa w związku z kryteriami oceny zgodności z prawem decyzji unijnego prawodawcy oraz naruszenia obowiązku uzasadnienia, drugi – naruszenia prawa przy dokonywaniu wykładni zasady niedyskryminacji, a trzeci – naruszenia prawa przy dokonywaniu wykładni art. 52 ust. 1 karty oraz szeregu naruszeń obowiązku uzasadnienia. W sprawie C-118/21 P Komisja podnosi takie same zarzuty, poprzedzając je innym zarzutem, dotyczącym naruszenia prawa przy definiowaniu i korzystaniu z uprawnień przez sąd, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, jeśli chodzi o orzekanie w przedmiocie zarzutów skargi w pierwszej instancji po uchyleniu zaskarżonego wyroku.
- 39 Na poparcie odwołań Rada podnosi trzy identyczne zarzuty, z których pierwszy dotyczy naruszeń prawa, jeśli chodzi o istnienie odmiennego traktowania, drugi – naruszeń prawa, jeśli chodzi o zakres sprawowanej przez Sąd kontroli decyzji podejmowanych przez prawodawcę Unii, a trzeci – naruszeń prawa odnoszących się do uzasadnienia odmiennego traktowania. W sprawie C-138/21 P Rada podnosi poza tym czwarty zarzut, dotyczący naruszeń prawa i naruszenia obowiązku uzasadnienia, jeśli chodzi o wnioski Sądu co do naruszenia zasady niedyskryminacji ze względu na wiek.
- 40 VW, BT i RN zarzucają ponadto niedopuszczalność odwołań wniesionych odpowiednio w sprawach od C-116/21 P do C-118/21 P oraz, jeśli chodzi o BT, w sprawie C-138/21 P.

W przedmiocie dopuszczalności odwołania w sprawie C-116/21 P

- 41 VW podnosi, że znaczenie i zakres niektórych zarzutów i argumentów Komisji nie są zrozumiałe oraz że brakuje zwięzłego omówienia zarzutów, co stanowi naruszenie art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 42 Komisja kwestionuje tę argumentację, odsyłając między innymi do treści swojego odwołania.
- 43 Należy w tym względzie przypomnieć, jak wynika z art. 256 ust. 1 akapit drugi TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przed Trybunałem, że odwołanie powinno dokładnie wskazywać zakwestionowane części wyroku, o którego uchylenie wniesiono, oraz zawierać argumenty prawne, które szczegółowo uzasadniają to żądanie, pod rygorem uznania odwołania lub danego zarzutu za niedopuszczalne (wyrok z dnia 25 stycznia 2022 r., Komisja/European Food i in., C-638/19 P, EU:C:2022:50, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 W niniejszym przypadku wystarczy zauważyć, że Komisja, w ramach trzech zarzutów podniesionych na poparcie odwołania, przedstawiła jasną i szczegółową argumentację wskazującą powody, dla których kwestionowane przez nią punkty pierwszego z zaskarżonych wyroków są jej zdaniem obarczone naruszeniami prawa lub naruszeniem obowiązku uzasadnienia.
- 45 Poza tym wbrew temu, co twierdzi VW, wniesione przez Komisję odwołanie zawiera zwięzłe omówienie podniesionych zarzutów, zgodnie z art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 46 Wynika z tego, że odwołanie w sprawie C-116/21 P jest dopuszczalne.

W przedmiocie dopuszczalności odwołań w sprawach C-117/21 P i C-138/21 P

- 47 BT twierdzi, że odwołania w sprawach C-117/21 P i C-138/21 P są niedopuszczalne, ponieważ są motywowane koniecznością uniknięcia konsekwencji finansowych dla budżetu Unii, jakie wynikają ze stwierdzenia w drugim z zaskarżonych wyroków niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, a ewentualne istnienie takich konsekwencji stanowi kwestię czysto faktyczną, która nie spełnia wymogów art. 58 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.
- 48 Poza tym BT twierdzi, że skoro Komisja zobowiązała się wypłacać RN rentę rodzinną niezależnie od rozstrzygnięcia odwołania w sprawie C-118/21 P, instytucja ta powinna przez wzgląd na równe traktowanie podjąć takie samo zobowiązanie wobec niej i wobec VW, co pozbawia zarówno Komisję jak i Radę interesu prawnego, a tym samym powoduje, że wszystkie odwołania w sprawach połączonych są niedopuszczalne.
- 49 Komisja kwestionuje tę argumentację, wyjaśniając między innymi, że zobowiązanie wobec RN zostało podjęte wyłącznie na zasadzie dobrowolności na podstawie art. 76 regulaminu pracowniczego i nie może być rozszerzone na inne osoby w imię zasady równego traktowania. Poza tym, skoro takie rozszerzenie nie miało miejsca w przypadku BT, argument mający wykazać niedopuszczalność odwołań z uwagi na brak interesu prawnego należy oddalić.

- 50 Należy w tym względzie przypomnieć, że zgodnie z art. 256 TFUE i art. 58 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2021 r., *Algebris (UK)* i *Anchorage Capital Group/SRB*, C-934/19 P, EU:C:2021:1042, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 51 W niniejszym przypadku należy zauważyć, że odwołania w sprawach C-117/21 P i C-138/21 P są niewątpliwie oparte na zarzutach czysto prawnych, których celem nie jest kwestionowanie ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd, lecz które ograniczają się do krytyki rozumowania prawnego przeprowadzonego przez Sąd w drugim z zaskarżonych wyroków. Jeśli chodzi o okoliczność, że Komisja i Rada zwracają uwagę Trybunału odpowiednio tytułem wstępu lub tytułem dygresji na skutki oddalenia ich odwołań, należy stwierdzić, że tego rodzaju wyjaśnienia, które jako takie nie stanowią oparcia argumentacji prawnej skierowanej przeciwko drugiemu z zaskarżonych wyroków, nie mogą podważać dopuszczalności odwołań.
- 52 Co się tyczy zarzutu niedopuszczalności wywiedzionego z braku interesu prawnego, należy stwierdzić, że argumentacja ta opiera się na rzekomym obowiązku Komisji co do rozszerzenia na BT uprawnienia do renty rodzinnej, która, jak wynika z wyjaśnień Komisji, została przyznana RN na zasadzie dobrowolności, na podstawie art. 76 regulaminu pracowniczego, przy czym obowiązek taki nie wynika ani z regulaminu pracowniczego, ani ogólniej rzecz ujmując, z prawa Unii, ponieważ decyzje w sprawach „zapomóg” w rozumieniu tego przepisu regulaminu pracowniczego są wydawane w ramach uprawnień dyskrecyjnych i muszą wynikać z indywidualnych rozstrzygnięć uwzględniających okoliczności danego przypadku.
- 53 Wynika z tego, że odwołania w sprawach C-117/21 P i C-138/21 P są dopuszczalne.

W przedmiocie dopuszczalności odwołania w sprawie C-118/21 P

- 54 RN zarzuca niedopuszczalność odwołania w sprawie C-118/21 P. Twierdzi ona, że Komisja nie może wnosić powtórnego odwołania w tej samej sprawie. Ani traktat FUE, ani statut Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie zawierają bowiem postanowienia dopuszczającego wielokrotne odwołania w tej samej sprawie. RN powołuje się również w tym względzie na zasadę, zgodnie z którą „dwa odwołania w tej samej sprawie są niedopuszczalne”.
- 55 Komisja odpowiada, że argumenty RN nie mają podstaw w obowiązujących przepisach procesowych.
- 56 Jeśli chodzi o tę kwestię, należy przypomnieć, że z pkt 18 niniejszego wyroku wynika, iż Komisja zgodnie z art. 9 załącznika I do statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wniosła odwołanie od wyroku Sądu do spraw Służby Publicznej z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163). Odwołanie to zostało uwzględnione przez Sąd wyrokiem z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), po czym, po rozwiązaniu Sądu do spraw Służby Publicznej w dniu 1 września 2016 r., sprawa została przekazana izbie Sądu innej niż izba, która orzekała w przedmiocie odwołania. Sprawa została zatem osądzona po raz drugi w pierwszej instancji i zakończona wydaniem trzeciego z zaskarżonych wyroków. Zgodnie z art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej Komisja wniosła odwołanie od tego wyroku.

- 57 Skoro zarówno wyrok z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163), jak i trzeci z zaskarżonych wyroków stanowią każdy z osobna „orzeczenie [...] kończące postępowanie w sprawie” w rozumieniu art. 9 załącznika I do statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 56 tego statutu, RN nie ma racji, twierdząc, że Komisja wniosła dwa odwołania w tej samej sprawie.
- 58 Wynika z tego, że odwołanie w sprawie C-118/21 P jest dopuszczalne.

W przedmiocie zarzutu pierwszego w sprawie C-118/21 P

Argumentacja stron

- 59 W ramach zarzutu pierwszego Komisja podnosi, że Sąd w pkt 41–46 trzeciego z zaskarżonych wyroków naruszył prawo przy definiowaniu i korzystaniu z uprawnień przysługujących sądowi, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, jeśli chodzi o orzekanie w przedmiocie zarzutów skargi podniesionych w pierwszej instancji, po uchyleniu wydanego w pierwszej instancji wyroku przez Sąd orzekający w przedmiocie odwołania. Zarzut ten składa się z trzech części.
- 60 W ramach części pierwszej zarzutu pierwszego Komisja podnosi, że zakres ponownego rozpoznania sprawy nie jest pozostawiony uznaniu sądu, któremu sprawa została przekazana. Jeśli chodzi o tę kwestię, jak wynika między innymi z pkt 68 wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), przedmiot rozpoznawanego przez Sąd odwołania w sprawie, w której zapadł trzeci z zaskarżonych wyroków, był wyraźnie ograniczony do badania trzeciego zarzutu skargi wniesionej w pierwszej instancji, który to zarzut nie zawierał żadnych argumentów wywiedzionych z rzekomej niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. W trzecim z zaskarżonych wyroków Sąd nie mógł zatem wypowiedzieć się w przedmiocie zarzutów innych niż wspomniany zarzut trzeci.
- 61 Ponadto poza okolicznością, że Sąd w pkt 42 trzeciego z zaskarżonych wyroków błędnie uwzględnił zarzuty odwołania podniesione w celu wykazania, czy elementy wydanego w pierwszej instancji wyroku zostały podważone, Komisja twierdzi, że uchylenie wyroku z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163), opiera się na pkt 51–57 wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), dotyczących wykładni art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, ponieważ pkt 58–64 tego wyroku stanowią podstawę rozumowania sądu odnoszącą się do argumentów RN podniesionych na poparcie zarzutu niezgodności z prawem dotyczącego tego przepisu regulaminu pracowniczego.
- 62 Zatem uznając, że zakres sporu po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania obejmował również zarzut podniesiony przez RN w jej pierwotnej skardze przed Sądem do spraw Służby Publicznej, dotyczący naruszenia zasad równego traktowania i niedyskryminacji ze względu na wiek, Sąd naruszył prawo.
- 63 W ramach części drugiej zarzutu pierwszego Komisja twierdzi, że Sąd, w trzecim z zaskarżonych wyroków, wypowiedział się w sposób dorozumiany, lecz niepozostawiający wątpliwości, na temat braku dyskryminacji w kontekście sytuacji regulowanych w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. W tym względzie Komisja podnosi, że Sąd w wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), orzekł, iż przyjęta przez Sąd do spraw Służby Publicznej wykładnia art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego narusza prawo w świetle argumentu RN dotyczącego różnicy czasu trwania małżeństwa.

Przyjmując w tym względzie, że nieuwzględnienie okresu małżeństwa sprzed daty zakończenia służby przez urzędnika nie może świadczyć o niezgodności z prawem wspomnianego przepisu, w pkt 63 tego wyroku Sąd uznał w sposób dorozumiany, lecz niepozostawiający wątpliwości, że zakres art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego jest taki, że w oparciu o ten ostatni przepis nie można było postawić zarzutu niezgodności z prawem, dotyczącego naruszenia zasady równego traktowania, i że w związku z tym nie ma potrzeby wypowiedzania się w przedmiocie proporcjonalności. Zatem dokonując w pkt 45 trzeciego z zaskarżonych wyroków błędnej analizy wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), Sąd błędnie uznał w pkt 46 trzeciego z zaskarżonych wyroków, że zarzuty dotyczące naruszenia zasady równego traktowania oraz zasad niedyskryminacji i proporcjonalności nie zostały rozstrzygnięte we wspomnianym wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520).

- 64 W ramach części trzeciej zarzutu pierwszego Komisja podnosi, że Sąd, stwierdzając w pkt 112 trzeciego z zaskarżonych wyroków, iż art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego narusza między innymi zasadę równego traktowania, popadł w sprzeczność z wyrokiem z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520). Poczynione w pkt 59 tego wyroku stwierdzenie dotyczące wyznaczenia zakresu stosowania art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego oraz różnica między tym przepisem a art. 18 tego załącznika, jeśli chodzi o przesłanki przyznania renty rodzinnej, nie pozwalają stwierdzić, że zachodzi naruszenie zasady równego traktowania.
- 65 Z kolei RN podnosi tytułem głównym, że zarzut pierwszy jest niedopuszczalny z powodu nieprecyzyjnego sformułowania, ponieważ logicznie rzecz biorąc, Komisja nie może zarzucać Sądowi naruszenia prawa jednocześnie przy definiowaniu uprawnień i korzystaniu z nich przez sąd, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania. Ten brak precyzji wpływa w konsekwencji negatywnie na argumentację prawną leżącą u podstaw zarzutu pierwszego.
- 66 Tytułem pomocniczym RN wnosi o oddalenie zarzutu pierwszego jako bezzasadnego.
- 67 Komisja podnosi w replice, że zarzut pierwszy jest dopuszczalny, ponieważ nie mogłaby ona ograniczyć się do kwestionowania wyłącznie wykładni zasad będących przedmiotem odwołania, nie kwestionując również ich konkretnego zastosowania, i vice versa. W pozostałym zakresie kwestionuje ona dokonaną przez RN wykładnię trzeciego z zaskarżonych wyroków.

Ocena Trybunału

– W przedmiocie dopuszczalności zarzutu pierwszego

- 68 Wbrew temu, co podnosi RN, należy stwierdzić, że sposób sformułowania zarzutu pierwszego Komisji nie jest pozbawiony precyzji ani logiki w świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 43 niniejszego wyroku. W ramach zarzutu pierwszego Komisja, używając jasnych sformułowań, zarzuca bowiem Sądowi naruszenie prawa jednocześnie przy definiowaniu uprawnień i korzystaniu z nich przez sąd, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, jeśli chodzi o orzekanie w przedmiocie zarzutów skargi w pierwszej instancji po uchyleniu zaskarżonego wyroku, i na poparcie tego zarzutu wyodrębnia trzy jego części sformułowane w równie precyzyjny i jasny sposób.

69 W zakresie, w jakim RN zarzuca Komisji, że uznała, iż Sąd naruszył prawo „jednocześnie” przy definiowaniu uprawnień i korzystaniu z nich przez sąd, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, co nie byłoby możliwe, wystarczy stwierdzić, że Komisja zasadniczo wyjaśnia w odwołaniu, iż Sąd w trzecim z zaskarżonych wyroków nieprawidłowo zdefiniował przedmiot i zakres rozpoznawanego przez siebie sporu, gdyż nieprawidłowo zastosował wyrok z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowany, EU:T:2017:520), oraz orzecznictwo odnoszące się do określenia przedmiotu i zakresu sporu po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

70 Należy zatem stwierdzić, że zarzut pierwszy Komisji w sprawie C-118/21 P jest dopuszczalny.

– *W przedmiocie zasadności zarzutu pierwszego*

71 W pierwszej kolejności należy oddalić zarzut Komisji dotyczący naruszenia prawa, jakiego rzekomo dopuścił się Sąd w pkt 42 trzeciego z zaskarżonych wyroków. Komisja odczytuje bowiem błędnie ten punkt, uznając, że Sąd określił przedmiot sporu i jego zakres po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie zarzutów podniesionych przez Komisję w jej odwołaniu w sprawie T-695/16 P. W zdaniu pierwszym pkt 42 trzeciego z zaskarżonych wyroków Sąd przypomina bowiem, że wyrokiem z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), uchylono wyrok z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163), po częściowym uwzględnieniu dwóch zarzutów podniesionych przez Komisję. W tych okolicznościach oraz zgodnie z twierdzeniami RN uchylenie w całości wyroku Sądu do spraw Służby Publicznej powinno skutkować tym, że sąd, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, będzie powtórnie orzekał w przedmiocie całości skargi wniesionej w pierwszej instancji.

72 Zatem Sąd słusznie wywnioskował z tego w pkt 43 trzeciego z zaskarżonych wyroków, że powinien wypowiedzieć się jeszcze raz w przedmiocie wszystkich zarzutów zmierzających do stwierdzenia nieważności podniesionych przez RN przed Sądem do spraw Służby Publicznej, w świetle kwestii prawnych rozstrzygniętych wyrokiem z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), wiążących Sąd przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Aby dojść do tego wniosku, Sąd niewątpliwie oparł się na orzecznictwie przypomnianym w pkt 41 trzeciego z zaskarżonych wyroków, niekwestionowanym przez Komisję, jak również na stwierdzeniu poczynionym w zdaniu pierwszym pkt 42 tego wyroku, dotyczącym uchylenia w całości wyroku z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163). Jeśli chodzi o dwa ostatnie zdania pkt 42 trzeciego z zaskarżonych wyroków, należy stwierdzić, że stanowią one wyłącznie nieistotne dla tego wnioskowania przypomnienie zarzutów podniesionych przez Komisję w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowany, EU:T:2017:520).

73 W drugiej kolejności należy stwierdzić, że Sąd nie naruszył również prawa, stwierdzając w pkt 45 i 46 trzeciego z zaskarżonych wyroków, że w swoim wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), nie rozstrzygnął w przedmiocie części zarzutu drugiego podniesionego przez RN w skardze do Sądu do spraw Służby Publicznej.

74 Jak wynika z pkt 35, 55–60 i 76 wyroku z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163), Sąd do spraw Służby Publicznej badał drugi zarzut wniesionej przez RN skargi nie pod kątem podnoszonej niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, lecz wyłącznie na potrzeby przeprowadzenia wykładni zawartej w tym przepisie przesłanki dotyczącej minimalnego czasu trwania małżeństwa, w ramach badania zarzutu

pierwszego. W tych ramach Sąd do spraw Służby Publicznej starał się ustalić, czy wspomniany przepis można interpretować, zgodnie z zasadami prawa Unii takimi jak zasady równego traktowania i niedyskryminacji, w ten sposób, że Komisja musiałaby uwzględnić łączny czas trwania dwóch okresów małżeństwa między RN a jej zmarłym małżonkiem, której to interpretacji zdaniem Sądu do spraw Służby Publicznej nie wyklucza brzmienie tego przepisu.

- 75 Ponadto należy zauważyć, że w pkt 57 wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), Sąd, rozpoznając odwołanie, uznał, że wykładnia rozpatrywanego przepisu dokonana przez Sąd do spraw Służby Publicznej w pkt 57 i 76 wyroku z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163), była obarczona naruszeniem prawa, ponieważ jasne brzmienie tego przepisu w istocie sprzeciwiało się takiej wykładni. Sąd uchylił więc ten wyrok w całości.
- 76 Wynika z tego, że powodem uchylenia przez Sąd wyrokiem z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), wyroku z dnia 20 lipca 2016 r., RN/Komisja (F-104/15, EU:F:2016:163), było podważenie przez niego dokonanej przez Sąd do spraw Służby Publicznej wykładni art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w świetle pierwszego zarzutu wniesionej przez RN skargi oraz zasady równego traktowania, przy czym nie miało to związku z podnoszonymi przez RN zarzutami niezgodności z prawem tego przepisu.
- 77 Orzekając w ten sposób, Sąd nie mógł nawet pośrednio zająć stanowiska w przedmiocie takiego zarzutu niezgodności z prawem, ponieważ wbrew twierdzeniom Komisji ani podważenie dokonanej przez Sąd do spraw Służby Publicznej wykładni art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, ani przyjęty przez Sąd zakres znaczeniowy art. 18 i 20 tego załącznika nie powodują, że nie można już stwierdzić niezgodności z prawem tego ostatniego przepisu w świetle argumentów podniesionych przez RN w ramach zarzutu drugiego jej pierwotnej skargi. Gdyby bowiem zarzut ten został uwzględniony, to mimo że RN nie mogłaby domagać się zsumowania czasu trwania swoich dwóch małżeństw na podstawie wykładni art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, mogłaby ona doprowadzić do stwierdzenia niezgodności z prawem tego przepisu, tak że Komisja byłaby obowiązana do wydania względem niej nowej decyzji, wyciągając konsekwencje z wyroku kończącego postępowanie w sprawie.
- 78 W tych okolicznościach Komisja nie ma słuszności, twierdząc zasadniczo, że Sąd w wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), w sposób dorozumiany, lecz niepozostawiający wątpliwości, oddalił zarzut niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego.
- 79 Poza tym wbrew temu, co twierdzi Komisja, Sąd w pkt 58–64 wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), nie badał ani nie oddalił formułowanych przez RN twierdzeń na poparcie zarzutu niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, tak że Komisja nie może twierdzić, że w pkt 46 trzeciego z zaskarżonych wyroków Sąd niesłusznie orzekł, iż w tym pierwszym wyroku nie rozstrzygnął zarzutu drugiego odwołania.
- 80 Jeśli chodzi o tę kwestię, należy bowiem stwierdzić, że Sąd w pkt 58–64 wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), ograniczył się do udzielenia odpowiedzi na argumenty podniesione przez RN w odpowiedzi na odwołanie Komisji. Po pierwsze, obydwa argumenty RN analizowane w pkt 59–61 tego wyroku dotyczą wyłącznie dokonanej przez Sąd wykładni art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego i nie mają żadnego związku z zarzutem niezgodności z prawem tego przepisu.

- 81 Po drugie, jeśli chodzi o argument RN analizowany w pkt 62–64 wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), jest prawdą, że argument ten, dotyczący naruszenia zasady proporcjonalności, wiąże się z zarzutem drugim pierwotnej skargi, dotyczącym niezgodności z prawem. Jednakże w pkt 63 tego wyroku Sąd wyjaśnia, że Sąd do spraw Służby Publicznej zbadał kwestię naruszenia zasady proporcjonalności, wychodząc z założenia, zgodnie z którym wykładni art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego można dokonywać w ten sposób, że przepis ten nakłada obowiązek uwzględnienia łącznego czasu trwania obydwu małżeństw RN. Uznając jednak, że Sąd do spraw Służby Publicznej nie mógł wyjść z takiego założenia, Sąd wywiódł z tego, w tym samym pkt 63 wspomnianego wyroku, iż nie ma potrzeby wypowiedzania się w przedmiocie podniesionego przez RN argumentu, dotyczącego rzekomego naruszenia zasady proporcjonalności. Nie oddalając zatem zarzutu drugiego pierwotnej skargi RN, Sąd poprzestał na odmowie zbadania tego zarzutu, a ściślej rzecz biorąc, argumentu dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności, z uwagi na okoliczność, że takie badanie nie było objęte zakresem postępowania odwoławczego.
- 82 Wynika z tego, że w pkt 45 trzeciego z zaskarżonych wyroków Sąd przeprowadził prawidłową analizę pkt 63 wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), zatem nie można mu zarzucać naruszenia prawa w tym względzie.
- 83 W trzeciej kolejności Komisja błędnie twierdzi, że Sąd w trzecim z zaskarżonych wyroków nie mógł, z uwagi na stwierdzenie zawarte w zdaniu pierwszym pkt 68 wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), wypowiedzieć się w przedmiocie zarzutów innych niż zarzut trzeci skargi wniesionej do Sądu do spraw Służby Publicznej.
- 84 Należy bowiem zauważyć, że w pkt 68 tego wyroku Sąd ograniczył się do stwierdzenia, iż nie jest w stanie osądzić sprawy, ponieważ Sąd do spraw Służby Publicznej nie zbadał zarzutu trzeciego podniesionego przez RN. Należy zauważyć, że stwierdzenie to odnosi się wyłącznie do kwestii ustalenia, czy stan postępowania pozwala na wydanie orzeczenia przez Sąd rozpoznający odwołanie, a nie do odrębnej kwestii dotyczącej określenia przedmiotu i zakresu sporu po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania. Jeśli chodzi o tę kwestię, wyłącznie do sądu, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, a nie do sądu rozpoznającego odwołanie należy określenie przedmiotu i zakresu sporu jako konsekwencji wyroku wydanego przez sąd rozpoznający odwołanie. Zatem jakiegokolwiek stwierdzenie dotyczące ustalenia, czy stan postępowania pozwala na wydanie orzeczenia, nie może być samo w sobie rozstrzygające do celów analizy przedmiotu i zakresu sprawy po przekazaniu jej do ponownego rozpoznania, którą to analizę powinien przeprowadzić sąd rozpoznający ponownie sprawę.
- 85 W tym przypadku z pkt 73 niniejszego wyroku wynika, że Sąd w pkt 46 trzeciego z zaskarżonych wyroków prawidłowo orzekł, iż w wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), nie rozstrzygnął części zarzutu drugiego skargi dotyczących naruszenia zasad równego traktowania, niedyskryminacji ze względu na wiek i proporcjonalności.
- 86 W czwartej kolejności zarzut Komisji dotyczący sprzeczności między pkt 112 trzeciego z zaskarżonych wyroków a pkt 59 wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanego, EU:T:2017:520), nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ opiera się na założeniu, oddalonym w pkt 78 niniejszego wyroku, zgodnie z którym w wyroku z dnia 18 lipca 2017 r., Komisja/RN (T-695/16 P, niepublikowanym, EU:T:2017:520), Sąd w sposób dorozumiany, lecz niepozostawiający wątpliwości, oddalił zarzut dotyczący naruszenia zasady równego traktowania.

- 87 Mając na względzie powyższe rozważania, zarzut pierwszy podniesiony przez Komisję na poparcie odwołania w sprawie C-118/21 P należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie części trzeciej zarzutu pierwszego oraz w przedmiocie zarzutu drugiego w sprawie C-116/21 P, w przedmiocie części trzeciej zarzutu pierwszego oraz dwóch pierwszych części zarzutu drugiego w sprawie C-117/21 P, w przedmiocie części trzeciej zarzutu drugiego oraz dwóch pierwszych części zarzutu trzeciego w sprawie C-118/21 P, jak również w przedmiocie zarzutu pierwszego w sprawach C-138/21 P i C-139/21 P

Argumentacja stron

- 88 W ramach tych zarzutów oraz części zarzutów Komisja oraz, tytułem głównym, Rada podnoszą, że w zaskarżonych wyrokach Sąd naruszył prawo, dokonując wykładni zasady równego traktowania i zasady niedyskryminacji, ponieważ błędnie stwierdził, iż sytuacje objęte przepisami art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego są porównywalne oraz że w związku z tym zachodzi odmienne traktowanie wynikające ze stosowania różnych zasad do tych porównywalnych sytuacji.
- 89 Ogólnie rzecz ujmując, instytucje te, popierane przez Parlament, stoją na stanowisku, że Sąd w pkt 59 i 60 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 58 i 59 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz, jeśli chodzi o Komisję, w pkt 80 i 81 trzeciego z zaskarżonych wyroków naruszył prawo, uznając, że data zawarcia małżeństwa stanowi jedyny element determinujący stosowanie art. 18 lub art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego oraz że w związku z tym sytuacje uregulowane tymi przepisami są w istocie porównywalne. Tymczasem gdyby Sąd wziął pod uwagę wszystkie elementy charakterystyczne dla tych sytuacji, musiałby stwierdzić, że istnieje zasadnicza i obiektywna różnica między urzędnikiem pełniącym służbę a tym, który zakończył służbę w instytucji Unii, związana z sytuacją prawną każdego z tych urzędników, w szczególności ze względu na prawa i obowiązki zawodowe, jakim na podstawie przepisów regulaminowych podlega ten pierwszy w całym okresie pełnienia służby w przeciwieństwie do tego drugiego.
- 90 W szczególności zarówno Komisja, jak i Rada zwracają uwagę na okoliczność, że urzędnik pełniący służbę, inaczej niż byli urzędnicy, którzy nie mają już obowiązku świadczenia pracy, musi opłacać składki do systemu emerytalnego, otrzymuje wynagrodzenie podstawowe wyższe niż emerytura za wysługę lat, która zostanie mu przyznana, gdy przejdzie w stan spoczynku, ma obowiązek zamieszkiwania w miejscu swego zatrudnienia oraz ma prawo do dodatku zagranicznego, dodatku z tytułu zamieszkiwania za granicą oraz do zwrotu kosztów podróży. Komisja dodaje, że byli urzędnicy przestają podlegać powszechnemu systemowi ubezpieczeń zdrowotnych z tytułu wypadków przy pracy. Ponadto instytucja ta zwraca uwagę, że inaczej niż w wypadku art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego art. 18 tego załącznika stanowi, że przesłanki czasu trwania małżeństwa nie uwzględnia się, jeżeli ze związku małżeńskiego zawartego przez urzędnika, zanim odszedł on ze służby, urodziło się dziecko, co świadczy o tym, że sytuacje będące przedmiotem tych dwóch przepisów różnią się diametralnie. Wszystkie te okoliczności świadczą o tym, że w przypadku zawarcia małżeństwa przez byłego urzędnika konieczność przyznania żyjącemu małżonkowi dochodu zastępczego w postaci renty rodzinnej nie jest równie oczywista jak w przypadku zawarcia małżeństwa przez urzędnika w czasie, gdy jeszcze pełni służbę.

- 91 Komisja twierdzi również, że sytuacja urzędników pełniących służbę różni się na płaszczyźnie osobistej od sytuacji urzędników, którzy zakończyli służbę w instytucji Unii. Po pierwsze, urzędnicy zawierający małżeństwo przed zakończeniem służby są młodsi od urzędników, których dotyczy art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. Po drugie, przyjmuje się, że osoba, która zawiera małżeństwo z urzędnikiem w stanie spoczynku, jest już niezależna pod względem ekonomicznym, tak że skutki śmierci tego urzędnika są bardziej ograniczone niż w przypadku urzędnika, który utrzymywał gospodarstwo domowe przez czas pozostawania w służbie. Komisja podkreśla w tym względzie, że Sąd w pkt 51 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 50 drugiego z zaskarżonych wyroków i w pkt 72 trzeciego z zaskarżonych wyroków dokonał błędnej wykładni pkt 69 wyroku z dnia 19 grudnia 2019 r., HK/Komisja (C-460/18 P, EU:C:2019:1119). Wbrew temu, co uznał Sąd, właśnie sytuacja ekonomiczna żyjącego małżonka może stanowić istotny element dla prawodawcy Unii przy ustalaniu kryteriów przyznania renty rodzinnej na podstawie art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, mając na względzie okoliczności zawarcia małżeństwa.
- 92 Komisja i Rada dodają, że Sąd w pkt 56 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 55 drugiego z zaskarżonych wyroków i, jeśli chodzi o Komisję, w pkt 77 trzeciego z zaskarżonych wyroków niesłusznie odmówił wyciągnięcia wniosków z pkt 33 wyroku z dnia 17 czerwca 1993 r., Arauxo-Dumay/Komisja (T-65/92, EU:T:1993:47), ponieważ w tym ostatnim wyroku Sąd zwrócił uwagę na różnicę pomiędzy sytuacjami uregulowanymi w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, a rozumowanie leżące u podstaw tego wyroku było możliwe do przeniesienia na grunt niniejszych spraw mimo różnicy, jeśli chodzi o okoliczności powstania sporów rozpatrywanych w poszczególnych sprawach.
- 93 Komisja podnosi ponadto, że Sąd w pkt 58 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 57 drugiego z zaskarżonych wyroków i w pkt 79 trzeciego z zaskarżonych wyroków błędnie pominął w swojej analizie cel, jakiemu służy przesłanka dotycząca minimalnego czasu trwania małżeństwa przewidziana w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, którym to celem jest, jak wynika z pkt 89 wyroku z dnia 19 grudnia 2019 r., HK/Komisja (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), uniknięcie zawierania umów dotyczących spadku, a tym samym zawierania, wyłącznie dla uzyskania renty rodzinnej, małżeństw niemających żadnego związku z rzeczywistym stanem rzeczy ani nieodzwierciedlających stabilności związków między danymi osobami. Sąd nie uwzględnił zatem kryterium, zgodnie z którym oceniając porównywalność sytuacji, należy uwzględnić ich całościową charakterystykę oraz całokształt przepisów prawa regulujących status każdej z porównywanych sytuacji. W szczególności, uznając w tych samych punktach trzech zaskarżonych wyroków, że małżeństwo zawarte po zakończeniu służby nie zmienia w istotny sposób sytuacji żyjącego małżonka, jeśli chodzi o jego prawa majątkowe, w porównaniu do sytuacji, której dotyczy art. 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, Sąd, poza brakiem jakiegokolwiek uzasadnienia tego twierdzenia, pominął ryzyko, że takie małżeństwo może być pretekstem do zawarcia umów dotyczących spadku.
- 94 VW, BT, popierane przez AIACE Internationale, oraz RN kwestionują tę argumentację.

Ocena Trybunału

- 95 Na wstępie należy przypomnieć utrwalone orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym równość wobec prawa, o której mowa w art. 20 karty, stanowi zasadę ogólną prawa Unii, która wymaga, by porównywalne sytuacje nie były traktowane w odmienny sposób, a sytuacje odmienne nie były

traktowane jednakowo, chyba że takie traktowanie jest uzasadnione w sposób obiektywny [wyrok z dnia 2 września 2021 r., État belge (Prawo pobytu w przypadku przemocy domowej), C-930/19, EU:C:2021:657, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 96 Obowiązujący dla celów ustalenia, czy ma miejsce naruszenie zasady równego traktowania, wymóg występowania porównywalnych sytuacji należy ocenić z uwzględnieniem całościowej charakterystyki tych sytuacji, w szczególności w świetle przedmiotu i celu aktu prawnego ustanawiającego dane rozróżnienie, mając na uwadze, że w tym celu należy uwzględnić zasady i cele obowiązujące w dziedzinie, do której dany akt prawny należy. Jeśli tylko wspomniane sytuacje nie są porównywalne, odmienne traktowanie rozważanych sytuacji nie narusza ustanowionej w art. 20 karty równości wobec prawa [wyrok z dnia 2 września 2021 r., État belge (Prawo pobytu w przypadku przemocy domowej), C-930/19, EU:C:2021:657, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 97 To w świetle tego orzecznictwa należy badać twierdzenia Komisji i Rady, popierane przez Parlament, zgodnie z którymi Sąd w zaskarżonych wyrokach błędnie orzekł, że sytuacje objęte przepisami art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego są porównywalne oraz że te porównywalne sytuacje są traktowane odmiennie w zależności od daty zawarcia małżeństwa.
- 98 Należy w tym względzie zauważyć, że Sąd w pkt 51, 52 i 55 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 50, 51 i 54 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 72, 73 i 76 trzeciego z zaskarżonych wyroków stwierdził, że przedmiotem art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, z zastrzeżeniem spełnienia przesłanki minimalnego czasu trwania małżeństwa, jest przyznanie renty rodzinnej żyjącemu małżonkowi wyłącznie na podstawie charakteru prawnego więzi łączących tego małżonka ze zmarłym współmałżonkiem. Sąd wskazał również, że przepisy te mają na celu przyznanie żyjącemu małżonkowi dochodu zastępczego, mającego częściowo zrekompensować utratę dochodów zmarłego małżonka, który jako były urzędnik niepełniący już służby nie opłaca już składek do unijnego systemu emerytalno-rentowego.
- 99 Zatem Sąd zasadniczo uznał, że oba te przepisy załącznika VIII do regulaminu pracowniczego mają praktycznie taki sam przedmiot i cel w świetle orzecznictwa wskazanego w pkt 96 niniejszego wyroku, które sam Sąd przypomniał w pkt 44 pierwszego i drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 66 trzeciego z zaskarżonych wyroków. Zdaniem Sądu głównym elementem charakteryzującym rozpatrywane renty rodzinne jest charakter prawny więzi łączących żyjącego małżonka jako osobę, której wspomniane przepisy przyznają prawo, z byłym urzędnikiem, który zmarł. Także zdaniem Sądu, jak jednoznacznie wynika z pkt 53 pierwszego z zaskarżonych wyroków, z pkt 52 drugiego z zaskarżonych wyroków i z pkt 74 trzeciego z zaskarżonych wyroków, jedyna różnica, jeśli chodzi o stosowanie art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, dotyczy przesłanki minimalnego czasu trwania małżeństwa, która z kolei jest uzależniona od daty zawarcia małżeństwa, biorąc pod uwagę wynikający z regulaminu pracowniczego status urzędnika w tej dacie.
- 100 W tych okolicznościach Sąd, nie naruszając prawa, mógł, po pierwsze, uznać w pkt 59 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 58 drugiego z zaskarżonych wyroków i w pkt 80 trzeciego z zaskarżonych wyroków, że sytuacje objęte przepisami art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego są porównywalne, a po drugie, w pkt 53 i 60 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 52 i 59 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 74 i 81 trzeciego z zaskarżonych wyroków, że sytuacje objęte tymi przepisami różnią się wyłącznie pod względem daty zawarcia małżeństwa, biorąc pod uwagę wynikający z regulaminu pracowniczego status urzędnika.

- 101 Komisja i Rada, popierane przez Parlament, twierdzą jednakże w pierwszej kolejności, że sytuacje, o których mowa w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, różnią się zasadniczo i obiektywnie właśnie przez fakt, że w myśl pierwszego przepisu urzędnik w dacie zawarcia małżeństwa pełnił jeszcze służbę w instytucji Unii, natomiast w myśl drugiego przepisu już jej nie pełnił. Dokonując oceny porównywalności tych sytuacji, Sąd nie uwzględnił zatem dostatecznie tego charakterystycznego elementu.
- 102 Jednakże, jak słusznie wskazał Sąd w pkt 54 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 53 drugiego z zaskarżonych wyroków i w pkt 75 trzeciego z zaskarżonych wyroków, charakter prawny więzi, które łączyły żyjącego małżonka ze zmarłym urzędnikiem, nie różni się w zależności od tego, czy urzędnicy wykonywali działalność zawodową, czy też nie, i w zależności od wysokości składek do systemu emerytalno-rentowego Unii, które zostały wpłacone lub są jeszcze należne. Podobnie, jak stwierdził Sąd w pkt 58 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 57 drugiego z zaskarżonych wyroków i w pkt 79 trzeciego z zaskarżonych wyroków, okoliczność, że zmarły urzędnik zawarł związek małżeński przed zakończeniem służby lub po jej zakończeniu, nie może w istotny sposób zmienić sytuacji żyjącego małżonka w odniesieniu do jego praw majątkowych, w skład których wchodzi uprawnienie do renty rodzinnej jako dochodu zastępczego.
- 103 Należy bowiem podkreślić, że datę zawarcia małżeństwa determinuje wyłącznie wola przyszłych małżonków. Decyzja ta jest wynikiem swobodnego wyboru dokonanego przez urzędnika w oparciu o różne czynniki, które nie muszą konieczne ani wyłącznie obejmować uwzględnienia okoliczności związanych z aktywnością zawodową lub jej zaprzestaniem. Wbrew temu, co twierdzi Komisja i Rada, okoliczność, czy urzędnik w tej dacie pozostawał w służbie, czy też nie, nie może mieć decydującego wpływu na ocenę porównywalności rozpatrywanych sytuacji w świetle kryteriów przytoczonych w pkt 96 niniejszego wyroku, a w szczególności w świetle przedmiotu i celu art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, które zostały przypomniane w pkt 98 niniejszego wyroku. Jeśli chodzi o tę kwestię, podstawę rozumowania Sądu, które zostało przypomniane w poprzedzającym punkcie niniejszego wyroku, stanowi zasadniczo ten przedmiot, ten cel i ten główny element.
- 104 Jest prawdą, jak wynika z pkt 99 niniejszego wyroku, że status urzędnika wynikający z regulaminu pracowniczego w dacie zawarcia małżeństwa ma wpływ na przesłankę dotyczącą minimalnego czasu trwania tego małżeństwa. O ile wymagany czas trwania małżeństwa wynosi zaledwie jeden rok w przypadku, gdy małżeństwo jest zawierane w czasie, gdy urzędnik pozostaje jeszcze w służbie, o tyle czas ten wydłużono do pięciu lat w przypadku, gdy urzędnik zawiera związek małżeński po zakończeniu służby w instytucji Unii.
- 105 Jednakże, jak słusznie wskazuje VW i jak wynika z pkt 102 i 103 niniejszego wyroku, ani wynikający z regulaminu pracowniczego status urzędnika, ani data zawarcia małżeństwa nie są elementami istotnymi na etapie badania porównywalności sytuacji, ponieważ nie mają one bezpośredniego związku z przedmiotem, celem i głównym elementem charakteryzującym uprawnienie do renty rodzinnej, o której mowa w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego.
- 106 Z tego właśnie powodu należy uznać w drodze analogii, tak jak uczynił to Trybunał w pkt 70 wyroku z dnia 19 grudnia 2019 r., HK/Komisja (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), w odniesieniu do renty rodzinnej przewidzianej w art. 17 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, że przyznanie renty rodzinnej zależy „jedynie”, co do samej zasady, od charakteru prawnego więzi,

które łączyły daną osobę ze zmarłym urzędnikiem, i to pomimo tego, że Trybunał przyznał w pkt 89 tego wyroku, że minimalny czas trwania małżeństwa także stanowi przesłankę przyznania żyjącemu małżonkowi prawa do renty rodzinnej.

- 107 Bowiem to charakter prawny więzi między małżonkami stanowi podstawę systemu rent rodzinnych urzędników Unii, ponieważ ta przesłanka przyznania renty jest wspólna dla wszystkich rent rodzinnych, o których mowa w art. 17–20 i w art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. Natomiast przesłanka dotycząca minimalnego czasu trwania małżeństwa ma charakter pomocniczy względem przesłanki dotyczącej charakteru prawnego więzi między małżonkami, ponieważ dotyczy ona jedynie uściślenia okresu, przez jaki powinna trwać więź prawna, aby można było przyznać rentę rodzinną. Poza tym ta pomocnicza przesłanka nie została powtórzona w przypadku niektórych rent rodzinnych takich jak te, o których mowa w art. 19 i 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego.
- 108 Zatem Sąd w pkt 52 i 54 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 51 i 53 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 73 i 75 trzeciego z zaskarżonych wyroków słusznie zwrócił w uzasadnieniu uwagę na znaczenie więzi prawnej między małżonkami jako głównego elementu charakteryzującego system unijnych rent rodzinnych i stwierdził, że wynikający z regulaminu pracowniczego status urzędnika nie ma wpływu na tę więź.
- 109 Komisja i Rada podnoszą w drugiej kolejności, że w przypadku zawarcia małżeństwa przez byłego urzędnika konieczność przyznania żyjącemu małżonkowi dochodu zastępczego w postaci renty rodzinnej nie jest równie oczywista jak w przypadku zawarcia małżeństwa przez urzędnika w czasie, gdy jeszcze pełni służbę. Jeśli chodzi o tę kwestię, wystarczy przypomnieć, jak słusznie zauważył Sąd w pkt 58 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 57 drugiego z zaskarżonych wyroków i w pkt 79 trzeciego z zaskarżonych wyroków, odnosząc się do pkt 69 wyroku z dnia 19 grudnia 2019 r., HK/Komisja (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), że prawo do rent rodzinnych, o których mowa w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, nie jest uzależnione od przesłanek dotyczących zasobów lub majątku oznaczających niezdolność żyjącego małżonka do zaspokojenia swoich potrzeb, a tym samym świadczących o jego dotychczasowej zależności finansowej od zmarłego.
- 110 Komisja podnosi w trzeciej kolejności, że Sąd nie uwzględnił celu przesłanki minimalnego czasu trwania małżeństwa przewidzianej w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, jakim jest w myśl pkt 89 wyroku z dnia 19 grudnia 2019 r., HK/Komisja (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), uniknięcie zawierania umów dotyczących spadku stanowiących oszustwo lub nadużycie. Jeśli chodzi o tę kwestię, wystarczy zauważyć, że aspekt ten nie jest istotny na etapie badania porównywalności sytuacji. Argument ten odnosi się bowiem do uzasadnienia dłuższego bądź krótszego wymaganego czasu trwania małżeństwa, w związku z czym może on być podnoszony dopiero na etapie oceny proporcjonalności ewentualnie stwierdzonego odmiennego traktowania.
- 111 Ponadto, jeśli chodzi o argument Komisji, zgodnie z którym o nieporównywalności sytuacji świadczy również fakt, że inaczej niż zostało przewidziane w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, przesłanka minimalnego czasu trwania małżeństwa, zgodnie z art. 18 tego załącznika, nie jest brana pod uwagę, gdy żyjący małżonek utrzymuje lub utrzymywał dzieci byłego urzędnika, okoliczność ta jest bez wpływu na ocenę porównywalności sytuacji podlegających tym dwóm artykułom. Przesłanka odnosząca się do utrzymywania dzieci przewidziana wyłącznie w art. 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego ma bowiem – na zasadzie analogii do tego, co zostało stwierdzone w pkt 104 i 106 niniejszego wyroku – taki sam

pomocniczy charakter jak zastępowana przez nią przesłanka odnosząca się do minimalnego czasu trwania małżeństwa. Nie ma ona zatem bezpośredniego związku z przedmiotem, celem i głównym elementem charakteryzującym uprawnienie do renty rodzinnej, o której mowa w art. 18 i 20 tego załącznika.

- 112 Z powyższych rozważań wynika, że wbrew temu, co twierdzą Komisja i Rada, popierane przez Parlament, wnioski, do których doszedł Sąd w pkt 59 i 60 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 58 i 59 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 80 i 81 trzeciego z zaskarżonych wyroków, nie są obarczone naruszeniem prawa.
- 113 W tych okolicznościach należy uznać za bezskuteczny podniesiony przez Komisję i Radę argument, zgodnie z którym Sąd w pkt 56 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 55 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz, jeśli chodzi o Komisję, w pkt 77 trzeciego z zaskarżonych wyroków niesłusznie odmówił wyciągnięcia wniosków z pkt 33 wyroku z dnia 17 czerwca 1993 r., *Arauxo-Dumay/Komisja* (T-65/92, EU:T:1993:47). Gdyby bowiem nawet założyć, że argument ten jest zasadny, wnioski Sądu odnoszące się do porównywalności sytuacji znajdują wystarczające oparcie w uzasadnieniu zawartym odpowiednio w pkt 51–55 i 58 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 50–54 i 57 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 72–76 i 79 trzeciego z zaskarżonych wyroków, niezależnie od rozważań przedstawionych odpowiednio w pkt 56, 57 i 77 tych wyroków.
- 114 Wynika z tego, że część trzecią zarzutu pierwszego i zarzut drugi w sprawie C-116/21 P, część trzecią zarzutu pierwszego i dwie pierwsze części zarzutu drugiego w sprawie C-117/21 P, część trzecią zarzutu drugiego i dwie pierwsze części zarzutu trzeciego w sprawie C-118/21 P oraz zarzut pierwszy w sprawach C-138/21 P i C-139/21 P należy oddalić jako bezzasadne.

W przedmiocie dwóch pierwszych części zarzutu pierwszego w sprawach C-116/21 P i C-117/21 P, dwóch pierwszych części zarzutu drugiego w sprawie C-118/21 P oraz zarzutu drugiego w sprawach C-138/21 P i C-139/21 P

Argumentacja stron

- 115 W ramach tych zarzutów Komisja oraz, tytułem pomocniczym, Rada w istocie zarzucają Sądowi, że w zaskarżonych wyrokach naruszył prawo, jeśli chodzi o zakres kontroli sądowej.
- 116 Obie te instytucje, popierane przez Parlament, twierdzą, że Sąd w zdaniu drugim pkt 48 dwóch pierwszych zaskarżonych wyroków oraz, jeśli chodzi o Komisję, w zdaniu drugim pkt 70 trzeciego z zaskarżonych wyroków oparł się na unijnym orzecznictwie wypracowanym w kontekście diametralnie różnym od kwestii dotyczących decyzji z zakresu polityki kadrowej w sytuacjach, w których prawodawca ma kilka możliwości. I tak Sąd błędnie stwierdził, w szczególności w pkt 80 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 84 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz, jeśli chodzi o Komisję, w pkt 105 trzeciego z zaskarżonych wyroków, że decyzja prawodawcy Unii dotycząca minimalnego czasu trwania małżeństwa określonego w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego ma po prostu „nieracjonalny” charakter. Tym samym Sąd przeprowadził kontrolę wykraczającą poza „oczywistą niewłaściwość lub nieadekwatność” rozpatrywanego środka w stosunku do celu, jaki chcą osiągnąć właściwe organy, którym w niniejszym przypadku jest zapobieganie nadużyciom prawa i oszustwom oraz ochrona finansów Unii. W ten sposób Sąd zastąpił ocenę prawodawcy Unii swoją własną oceną, a zatem przekroczył granice kontroli zgodności z prawem.

- 117 Jeśli chodzi o cel, jakim jest ochrona finansów Unii, Rada zarzuca Sądowi, że pominął analizę art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w świetle tego celu w jego szerokim znaczeniu, w powiązaniu z celem, jakim jest zwalczanie oszustw. Poza okolicznością, że Sąd powinien był przeanalizować, czy przepis ten nie jest oczywiście niewłaściwy w świetle tych celów, Rada twierdzi, że Sąd błędnie uznał w pkt 83 pierwszego z zaskarżonych wyroków i w pkt 87 drugiego z zaskarżonych wyroków, iż nawet w przypadku braku wspomnianego przepisu równowaga systemu emerytalno-rentowego Unii nie byłaby zagrożona. Unia była bowiem obowiązana stworzyć system pozwalający unikać popełniania oszustw wynikających z fikcyjnych małżeństw zawieranych przez emerytowanych urzędników Unii.
- 118 Komisja podnosi poza tym, że Sąd, mimo iż stwierdził, że jego ocena zgodności z prawem art. 20 załącznika VIII opierała się na art. 20 i 21 karty, odszedł od orzecznictwa Trybunału, zgodnie z którym ocena zgodności z prawem aktu Unii w świetle praw podstawowych nie może w każdym razie opierać się na twierdzeniach dotyczących skutków wywołanych przez ten akt w indywidualnym przypadku. Sąd, aby orzec, że art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego jest niezgodny z prawem, zwrócił bowiem uwagę w pkt 77 i 78 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 81 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 101–103 trzeciego z zaskarżonych wyroków na szczególnie niekorzystną sytuację, w jakiej mogą się znaleźć niektóre osoby, a ponadto wywiódł argumentację ze szczególnych okoliczności faktycznych danego przypadku.
- 119 VW uważa, że Komisja i Rada, zarzucając Sądowi, iż przeprowadził weryfikację „nieracjonalnego” charakteru decyzji podjętej przez prawodawcę Unii, błędnie odczytują pierwszy z zaskarżonych wyroków. Sąd w pkt 69–74 tego wyroku przeanalizował bowiem „oczywiście nieracjonalny” charakter tej decyzji w znaczeniu „niewłaściwy”. Uznając, że Sąd w ramach analizy proporcjonalności zastosował prawidłowe, wynikające z orzecznictwa sądów Unii rozumowanie, VW twierdzi, że Sąd słusznie orzekł, iż nawet gdyby uznać, że cel w postaci zwalczania oszustw jest zgodny z prawem, środek nakładający na podstawie niewzruszalnego domniemania wymóg minimalnego czasu trwania małżeństwa pięć razy wyższy niż wymóg art. 18 tego załącznika, jest oczywiście niewłaściwy i wykracza poza to, co niezbędne dla zapobieżenia oszustwom.
- 120 Poza tym VW twierdzi, że wbrew temu, co podnosi Komisja, Sąd poza rozważaniami odnoszącymi się do sytuacji faktycznej i rodzinnej VW wskazał w pkt 61 pierwszego z zaskarżonych wyroków, że odmienne traktowanie stawia w niekorzystnej sytuacji nie tylko ją, lecz w bardziej ogólnym ujęciu wszystkich żyjących małżonków byłych urzędników w przypadku, gdy małżeństwo zostało zawarte po zakończeniu przez nich służby, a zatem wszystkich żyjących małżonków objętych zakresem stosowania art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego.
- 121 BT, popierana przez AIACE Internationale, twierdzi również, że Sąd wypowiedział się w pkt 61 drugiego z zaskarżonych wyroków, stosując ogólne pojęcia, nie odnosząc się konkretnie do jej przypadku i nie wywodząc argumentów z okoliczności faktycznych sprawy.
- 122 Ponadto BT twierdzi – podobnie jak Trybunał, który w wyroku z dnia 19 grudnia 2019 r., HK/Komisja (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), uznał, iż przesłanka minimalnego rocznego czasu trwania małżeństwa przewidziana w art. 17 i 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego nie jawi się jako dyskryminująca lub oczywiście niewłaściwa w świetle celu, jakiemu służy przyznawanie renty rodzinnej – że Sąd miał obowiązek zbadania, czy przesłanka minimalnego pięcioletniego czasu trwania małżeństwa przewidziana w art. 20 tego załącznika nie jest

dyskryminująca, oczywiście niewłaściwa i czy jest niezbędna dla osiągnięcia celów określonych przez prawodawcę Unii. Sąd przeprowadził taką szczegółową analizę w drugim z zaskarżonych wyroków.

- 123 RN podnosi, że argument Komisji dotyczący naruszenia przez Sąd zakresu jego kognicji jest niejasny, a związku z tym niedopuszczalny, ponieważ Komisja nie uściśliła, w świetle jakiego celu renty rodzinnej należy rozpatrywać zgodność z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. W każdym razie RN uważa, że Sąd ocenił sytuację żyjących małżonków w świetle celu, jakim jest zrekompensowanie tym małżonkom utraty dochodów w wyniku śmierci byłego urzędnika.
- 124 RN zarzuca poza tym, że wbrew temu, co twierdzi Komisja, Sąd, oceniając zgodność z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, nie rozważał po prostu zastosowania tego przepisu w niniejszej sprawie, lecz w pkt 83 i 103 trzeciego z zaskarżonych wyroków zwrócił uwagę, iż przepis ten stawia w szczególnie niekorzystnej sytuacji całą kategorię osób, a mianowicie żyjących małżonków, którzy zawarli związki małżeńskie z byłymi urzędnikami.

Ocena Trybunału

- 125 Na wstępie należy zauważyć, że wbrew temu, co twierdzi RN, argument Komisji, zgodnie z którym Sąd naruszył zakres swojej kontroli, nie jest niejasny, a zatem nie jest niedopuszczalny w świetle orzecznictwa przypomnianego w pkt 43 niniejszego wyroku. Przy pomocy tego argumentu instytucja ta zarzuca bowiem Sądowi nieprawidłowe zastosowanie kryterium, w świetle którego należy oceniać zgodność z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego.
- 126 Jeśli chodzi o istotę sprawy, należy zauważyć, że Sąd w pkt 46–48 pierwszego i drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 68–70 trzeciego z zaskarżonych wyroków przypomniał o wymogach wskazanych w art. 52 ust. 1 karty oraz o orzecznictwie mającym zastosowanie do kontroli proporcjonalności odmiennego traktowania. Następnie Sąd orzekł w pkt 49 pierwszego i drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 71 trzeciego z zaskarżonych wyroków, że gdyby sytuacje, o których mowa odpowiednio w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, były porównywalne, musiałby sprawdzić, czy prawodawca Unii miał racjonalne podstawy, aby przyjąć, że wprowadzone odmiennie traktowanie może być właściwe i konieczne dla realizacji celu leżącego w interesie ogólnym, jakiemu służy przesłanka dotycząca minimalnego czasu trwania małżeństwa przewidziana w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. Gdy stwierdził, że sytuacje są porównywalne, przeprowadził tę analizę, poczynawszy od pkt 65 pierwszego z zaskarżonych wyroków, pkt 66 drugiego z zaskarżonych wyroków i pkt 90 trzeciego z zaskarżonych wyroków.
- 127 Jak twierdzą Komisja i Rada, popierane przez Parlament, z orzecznictwa Trybunału wynika, że w przypadku przepisów regulaminu pracowniczego takich jak rozpatrywane w niniejszej sprawie oraz z uwagi na szeroki zakres uznania, jakim dysponuje prawodawca Unii w tym względzie, zasada równego traktowania zapisana w art. 20 karty zostaje naruszona jedynie wówczas, gdy prawodawca Unii dokonuje arbitralnego lub oczywiście niewłaściwego zróżnicowania w stosunku do celu realizowanego przez dane uregulowanie (zob. podobnie wyrok z dnia 25 marca 2021 r., Alvarez y Bejarano i in./Komisja, C-517/19 P i C-518/19 P, EU:C:2021:240, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 128 Należy uznać, że orzecznictwo to można zastosować w kontekście wymaganej przez art. 52 ust. 1 karty weryfikacji spełnienia wymogu proporcjonalności.

- 129 W niniejszym przypadku Sąd uznał w pkt 49 pierwszego i drugiego z zaskarżonych wyroków oraz pkt 71 trzeciego z zaskarżonych wyroków, że powinien zweryfikować, czy prawodawca Unii miał racjonalne podstawy, aby przyjąć, iż wprowadzone odmienne traktowanie może być właściwe i konieczne dla realizacji celu leżącego w interesie ogólnym, jakiemu służy przesłanka dotycząca minimalnego czasu trwania małżeństwa przewidziana w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. Tymczasem Sąd powinien był ograniczyć się do weryfikacji, czy w świetle celu leżącego w interesie ogólnym wynikające z tego przepisu zróżnicowanie w związku z art. 18 tego załącznika nie jest arbitralne lub oczywiście niewłaściwe. Tym samym, przeprowadzając w nieprawidłowy sposób badanie spełnienia wymogu proporcjonalności, Sąd wykroczył poza zakres swoich uprawnień kontrolnych, a zatem dopuścił się naruszenia prawa. Gdyby nie to naruszenie, Sąd musiałby zastosować odmienne rozumowanie i dojść ewentualnie do innych wniosków niż te, do których doszedł w pkt 80, 85 i 87 pierwszego z zaskarżonych wyroków, w pkt 84, 90 i 92 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz w pkt 105, 110 i 112 trzeciego z zaskarżonych wyroków.
- 130 To wykroczenie poza zakres kontroli sądowej wywarło również wpływ na pkt 69 pierwszego z zaskarżonych wyroków, pkt 71 drugiego z zaskarżonych wyroków oraz pkt 94 trzeciego z zaskarżonych wyroków. W kolejnych punktach Sąd zajął się bowiem badaniem, czy przesłanka dotycząca minimalnego pięcioletniego czasu trwania małżeństwa przewidziana w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, rozpatrywana odrębnie i niezależnie od przesłanki jednego roku przewidzianej w art. 18 tego załącznika, jest proporcjonalna w rozumieniu art. 52 ust. 1 karty, czyli nie wykracza w oczywisty sposób poza to, co jest konieczne dla realizacji celu zamierzonego przez prawodawcę Unii. Tymczasem, jak wynika z pkt 128 niniejszego wyroku, nawet w ramach tego postanowienia karty Sąd powinien był poprzestać na zbadaniu, czy stwierdzone w danym przypadku zróżnicowanie, a mianowicie okoliczność, że minimalny czas trwania małżeństwa stanowiący przesłankę w sytuacjach objętych art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, jest pięciokrotnie dłuższy niż czas trwania małżeństwa stanowiący przesłankę w sytuacjach objętych art. 18 tego załącznika, chociaż sytuacje te są porównywalne, należy uznać za arbitralne lub oczywiście niewłaściwe w świetle wspólnego obu przepisom celu realizowanego przez prawodawcę Unii.
- 131 W tych okolicznościach, bez potrzeby analizowania pozostałych argumentów podniesionych przez Komisję i Radę, należy uwzględnić dwie pierwsze części zarzutu pierwszego odwołania w sprawach C-116/21 P i C-117/21 P, dwie pierwsze części zarzutu drugiego odwołania w sprawie C-118/21 P oraz zarzut drugi odwołania w sprawach C-138/21 P i C-139/21 P.
- 132 Należy zatem uwzględnić odwołania i uchylić trzy zaskarżone wyroki, bez potrzeby badania zarzutu trzeciego w sprawie C-116/21 P, części trzeciej zarzutu drugiego oraz zarzutu trzeciego w sprawie C-117/21 P, części trzeciej zarzutu trzeciego oraz zarzutu czwartego w sprawie C-118/21 P, zarzutów trzeciego i czwartego w sprawie C-138/21 P oraz zarzutu trzeciego w sprawie C-139/21 P.

W przedmiocie skarg przed Sądem

- 133 Zgodnie z art. 61 akapit pierwszy zdanie drugie statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przypadku uchylenia orzeczenia Sądu Trybunał może, jeśli stan postępowania na to pozwala, wydać orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

- 134 W niniejszym przypadku, mając na względzie między innymi okoliczność, że skargi o stwierdzenie nieważności w sprawach T-243/18, T-315/19 i T-442/17 RENV opierają się na zarzutach, co do których przeprowadzono kontradiktoryjną debatę przed Sądem i których rozpatrzenie nie wymaga zarządzenia żadnego dodatkowego środka organizacji postępowania lub środka dowodowego, należy uznać, że stan postępowania pozwala na wydanie orzeczenia oraz że należy wydać orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.
- 135 Aby umożliwić Trybunałowi uzyskanie dostępu do pełnych akt spraw, sekretariat Trybunału, na zarządzenie sędziego sprawozdawcy, w dniu 21 stycznia 2022 r. zwrócił się do sekretariatu Sądu o przekazanie nagrań dźwiękowych rozpraw przeprowadzonych w sprawach T-243/18 i T-315/19. W dniu 25 stycznia 2022 r. sekretariat Sądu ustosunkował się pozytywnie do tego wniosku.

W przedmiocie skargi w sprawie T-243/18

- 136 Na poparcie skargi przed Sądem w sprawie T-243/18 VW podniosła zasadniczo dwa zarzuty, dotyczące, tytułem głównym, niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego oraz, tytułem pomocniczym, błędnej wykładni art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. VW zarzuciła również, tytułem pomocniczym, naruszenie zasady równego traktowania zapisanej w art. 20 karty.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego

- 137 W ramach pierwszego zarzutu w sprawie T-243/18 VW podnosi, że art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego narusza zasady równego traktowania i proporcjonalności zapisane odpowiednio w art. 20 i 52 karty, ponieważ, narzucając przesłankę minimalnego pięcioletniego czasu trwania małżeństwa, gdy jednocześnie art. 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego wymaga jedynie jednego roku, przepis ten niezgodnie z prawem pozbawia ją uprawnienia do renty rodzinnej.
- 138 Komisja, popierana przez Parlament i Radę, kwestionuje tę argumentację.
- 139 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 52 ust. 1 karty wszelkie ograniczenia w korzystaniu z uznanych w niej praw i wolności muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności. Z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób.
- 140 Ponadto zasada równego traktowania stanowi zasadę ogólną prawa Unii, wyrażoną w art. 20 karty, której szczególnym wyrazem jest zasada niedyskryminacji ujęta w art. 21 ust. 1 karty (wyrok z dnia 29 października 2020 r., Veselības ministrija, C-243/19, EU:C:2020:872, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo). Obie te zasady są również przypomniane w art. 1d regulaminu pracowniczego.
- 141 Trybunał orzekł już, że zakaz wszelkiej dyskryminacji ze względu na wiek, zapisany w art. 21 ust. 1 karty, jako jedna z ogólnych zasad prawa Unii, ma charakter bezwzględnie wiążący i samoistnie przyznaje jednostkom prawo, na które mogą się one bezpośrednio powoływać w sporze dotyczącym jednej z dziedzin objętych prawem Unii (wyrok z dnia 17 kwietnia 2018 r.,

Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, pkt 76 i przytoczone tam orzecznictwo). To samo powinno odnosić się do ogólnej zasady równego traktowania lub równości wobec prawa wyrażonej w art. 20 karty.

- 142 Jak wskazano już w pkt 95 niniejszego wyroku, ogólna zasada równego traktowania wymaga od prawodawcy Unii, zgodnie z wymogami art. 52 ust. 1 karty, by porównywalne sytuacje nie były traktowane w odmienny sposób, a sytuacje odmienne nie były traktowane jednakowo, chyba że takie traktowanie jest uzasadnione w sposób obiektywny. Różnica traktowania jest uzasadniona, o ile jest ona oparta na kryterium racjonalnym i obiektywnym, to jest w sytuacji, gdy pozostaje ona w związku z dopuszczalnym prawnie celem realizowanym przez sporne przepisy oraz gdy różnica ta jest proporcjonalna do celu realizowanego za pomocą danego traktowania (wyrok z dnia 22 maja 2014 r., Glatzel, C-356/12, EU:C:2014:350, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 143 Jak wyjaśniono w pkt 96 niniejszego wyroku, obowiązujący dla celów ustalenia, czy ma miejsce naruszenie zasady równego traktowania, wymóg występowania porównywalnych sytuacji należy ocenić z uwzględnieniem całościowej charakterystyki tych sytuacji, w szczególności w świetle przedmiotu i celu aktu prawnego ustanawiającego dane rozróżnienie, mając na uwadze, że w tym celu należy uwzględnić zasady i cele obowiązujące w dziedzinie, do której dany akt prawny należy. Jeśli tylko wspomniane sytuacje nie są porównywalne, odmienne traktowanie rozważanych sytuacji nie narusza ustanowionej w art. 20 karty równości wobec prawa.
- 144 Poza tym należy przypomnieć orzecznictwo Trybunału przytoczone w pkt 127 niniejszego wyroku, zgodnie z którym w przypadku przepisów regulaminu pracowniczego takich jak rozpatrywane w niniejszej sprawie oraz z uwagi na szeroki zakres uznania, jakim dysponuje prawodawca Unii w tym względzie, zasada równego traktowania zostaje naruszona jedynie wówczas, gdy prawodawca Unii dokonuje arbitralnego lub oczywiście niewłaściwego zróżnicowania w stosunku do celu realizowanego przez dane uregulowanie.
- 145 To pod kątem tego orzecznictwa oraz wymogów art. 52 ust. 1 karty należy przeanalizować podniesiony przez VW w sprawie T-243/18 zarzut niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w świetle art. 20 i 52 karty.
- 146 W pierwszej kolejności, jeśli chodzi o porównywalność sytuacji, których dotyczą art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, należy uznać, z powodów wskazanych w pkt 98–113 niniejszego wyroku, że sytuacje te są porównywalne.
- 147 W drugiej kolejności należy stwierdzić, że wprowadzając w tych przepisach załącznika VIII do regulaminu pracowniczego różne minimalne czasy trwania małżeństwa, prawodawca Unii potraktował porównywalne sytuacje w odmienny sposób.
- 148 W trzeciej kolejności należy zbadać, czy to odmienne traktowanie jest zgodne z art. 20 karty, a zatem czy spełnia kryteria wyrażone w jej art. 52 ust. 1, przypomniane w pkt 139 niniejszego wyroku.
- 149 Po pierwsze, jest bezsporne, że wspomniane odmienne traktowanie zostało przewidziane ustawą w rozumieniu art. 52 ust. 1 karty, ponieważ wynika ono z art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, w związku z art. 18 tego załącznika. Te przepisy prawa Unii przewidują przesłanki minimalnego czasu trwania małżeństwa wyrażone w precyzyjny sposób przy pomocy liczb, definiujące zakres ograniczenia w korzystaniu z prawa do równego traktowania (jeśli chodzi

o zakres wymogu, zgodnie z którym wszelkie ograniczenia korzystania z praw podstawowych muszą być przewidziane ustawą, zob. wyrok z dnia 26 kwietnia 2022 r., Polska/Parlament i Rada, C-401/19, EU:C:2022:297, pkt 64 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 150 Po drugie, ograniczenie nałożone na system rent rodzinnych wynikające z rozpatrywanego odmiennego traktowania szanuje istotę zasady równego traktowania, zgodnie z art. 52 ust. 1 karty. Ograniczenie to nie podważa bowiem tej zasady jako takiej, ponieważ odnosi się ono wyłącznie do ograniczonego zagadnienia dotyczącego przesłanki minimalnego czasu trwania małżeństwa, jaką musi spełnić żyjący małżonek zmarłego urzędnika lub byłego urzędnika, aby móc korzystać z renty rodzinnej, przy czym małżonek ten nie jest pozbawiony prawa do korzystania z takiej renty w każdej z hipotez rozważanych w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego.
- 151 Po trzecie, wspomniane ograniczenie odpowiada celowi interesu ogólnego w rozumieniu art. 52 ust. 1 karty, jakim jest zapobieganie nadużyciom prawa i oszustwom, gdyż ich zakaz stanowi ogólną zasadę prawa Unii, do której przestrzegania są zobowiązane podmioty prawa (wyrok z dnia 6 lutego 2018 r., Altun i in., C-359/16, EU:C:2018:63, pkt 49). Trybunał orzekł już bowiem, że przesłanka, iż małżeństwo powinno trwać co najmniej jeden rok, aby żyjący małżonek mógł otrzymać rentę rodzinną, ma na celu zapewnienie rzeczywistego charakteru i stabilności związków między danymi osobami (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2019 r., HK/Komisja, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, pkt 89). Chodzi o jednolite kryterium możliwe do stosowania bez rozróżnienia względem wszystkich żyjących małżonków objętych przepisami art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, które to kryterium nie ma na celu wprowadzenia domniemania nadużyć lub oszustw po stronie żyjących małżonków, lecz zapobieganie popełnianiu takich nadużyć lub oszustw.
- 152 Po czwarte, co się tyczy badania proporcjonalności, jak wskazano w pkt 127 i 144 niniejszego wyroku, należy zweryfikować – w ramach kontroli zgodności z prawem przepisu prawa Unii w świetle zasady równego traktowania i przez wzgląd na szeroki zakres uznania, jakim dysponuje prawodawca Unii, jeśli chodzi o przepisy regulaminu pracowniczego – czy nakładając wymóg minimalnego pięcioletniego czasu trwania małżeństwa w przypadku żyjącego małżonka, który zawarł małżeństwo z urzędnikiem po zakończeniu przez niego służby, podczas gdy zgodnie z art. 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w przypadku małżeństwa zawartego z urzędnikiem pozostającym jeszcze w służbie ten minimalny czas trwania wynosi tylko jeden rok, art. 20 tego załącznika ustanawia arbitralne lub oczywiście niewłaściwe zróżnicowanie w stosunku do celu interesu ogólnego, o którym mowa w poprzedzającym punkcie niniejszego wyroku.
- 153 Trybunał orzekł już, że przesłanka minimalnego rocznego czasu trwania małżeństwa przewidziana w art. 17 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego nie jest ani dyskryminująca, ani oczywiście niewłaściwa w kontekście tego celu, a analizę tę można zastosować *mutatis mutandis* do przesłanki minimalnego rocznego czasu trwania małżeństwa przewidzianej w art. 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego (zob. analogicznie wyrok z dnia 19 grudnia 2019 r., HK/Komisja, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, pkt 90).
- 154 Jak w istocie wskazała Komisja, popierana przez Radę i Parlament, w swoich pismach oraz podczas rozprawy przed Sądem, przewidziany w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego wymóg dotyczący minimalnego czasu trwania małżeństwa, dłuższego niż minimalny czas przewidziany w art. 18 tego załącznika, nie jawi się jako arbitralny lub oczywiście niewłaściwy. W hipotezie art. 20, która charakteryzuje się tym, że małżeństwo zostaje zawarte po zakończeniu

przez urzędnika służby, tendencja do nadużyć lub oszustw może być bowiem silniejsza z powodu większej przewidywalności i bliskości momentu śmierci urzędnika, skoro, tak jak w niniejszym przypadku, zakończenie służby jest skutkiem przeniesienia w stan spoczynku, w rozumieniu art. 52 regulaminu pracowniczego.

- 155 W tych okolicznościach należy uznać, że prawodawca Unii, w ramach przysługującego mu szerokiego zakresu uznania, ustalając w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego przesłankę minimalnego pięcioletniego czasu trwania małżeństwa w celu zapobieżenia nadużyciom i oszustwom, podczas gdy wymagany czas trwania małżeństwa w sytuacjach objętych przepisem art. 18 tego załącznika wynosi jedynie rok, nie dokonał arbitralnego lub oczywiście niewłaściwego zróżnicowania.
- 156 Z powyższego wynika, bez potrzeby analizowania celu, dotyczącego ochrony interesów finansowych Unii, na który powołała się Komisja w trakcie rozprawy przed Sądem, że odmienne traktowanie wynikające z art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego jest zgodne z art. 20 karty.
- 157 Należy zatem oddalić zarzut pierwszy, dotyczący niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego błędnej wykładni art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego oraz niezgodności z prawem tego przepisu

- 158 W ramach zarzutu drugiego w sprawie T-243/18 VW podnosi, że Komisja naruszyła prawo, dokonując wykładni art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, ponieważ zdaniem VW przepis ten można interpretować wyłącznie w ten sposób, iż dotyczy on sytuacji, w której po rozwodzie zostało zawarte małżeństwo z inną osobą. Tytułem pomocniczym VW podnosi zarzut niezgodności z prawem wspomnianego przepisu jako naruszającego zasady równego traktowania i proporcjonalności, zapisane odpowiednio w art. 20 i 52 karty.
- 159 Komisja, popierana przez Parlament i Radę, kwestionuje tę argumentację, powołując się między innymi na jasne brzmienie art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. Komisja w odpowiedzi na skargę podniosła, że zarzut drugi jest niedopuszczalny, a następnie, w duplice, cofnęła ten zarzut niedopuszczalności, jeśli chodzi o główną część zarzutu drugiego odwołania, podtrzymując go, jeśli chodzi o część posiłkową zarzutu drugiego odwołania. Komisja wskazuje w tym względzie między innymi, że zarzut niezgodności z prawem art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego jest niedopuszczalny z powodu niejasności tej części zarzutu drugiego.
- 160 Co się tyczy w pierwszej kolejności naruszenia prawa, jakiego miałyby się dopuścić Komisja w ramach wykładni art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, należy zauważyć, jak podkreśla Komisja w odpowiedzi na skargę, że przepis ten zgodnie z jego jasnym brzmieniem reguluje wyłącznie kwestię uprawnienia do renty rodzinnej przysługującego rozwiedzionym małżonkom urzędnika lub byłego urzędnika. Nie ma jednakże potrzeby dokonywania wykładni wyrażenia „zawarcie kolejnego związku małżeńskiego”, znajdującego się w akapicie trzecim tego artykułu, ponieważ jest bezsporne, iż w dacie śmierci małżonka VW była zamężna z byłym urzędnikiem, a nie rozwiedziona, zatem jeśli chodzi o uprawnienie do renty rodzinnej, nie podlegała art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, lecz wyłącznie art. 20 tego załącznika. Jak wynika z oddalenia zarzutu pierwszego, wspomniany art. 20 nie jest niezgodny

z prawem, a zatem sam w sobie nie pozbawia żyjących małżonków znajdujących się w sytuacji VW prawa do korzystania z renty rodzinnej, z zastrzeżeniem spełnienia przesłanek wskazanych w tym przepisie.

- 161 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o zarzut niezgodności z prawem art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, należy przypomnieć – jak wynika z art. 21 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i z art. 76 regulaminu postępowania przed Sądem – że skarga złożona w pierwszej instancji powinna wskazywać między innymi przedmiot sporu na tyle jasno i precyzyjnie, aby umożliwić stronie pozwanej przygotowanie obrony, a sądowi Unii – dokonanie kontroli. W szczególności żądania skargi powinny być sformułowane w sposób pozbawiony dwuznaczności w celu uniknięcia orzekania przez sąd Unii *ultra petita* lub z pominięciem któregoś zarzutu (zob. podobnie postanowienie z dnia 3 grudnia 2019 r., WB/Komisja, C-271/19 P, niepublikowane, EU:C:2019:1037, pkt 15 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 162 O ile z formalnego punktu widzenia wniesiona przez VW skarga w ramach zarzutu drugiego składa się z dwóch części, o tyle należy stwierdzić, że elementy, które w założeniu mają stanowić podstawę części drugiej tego zarzutu, podniesionej tytułem pomocniczym w stosunku do części pierwszej, są zbyt lakoniczne, aby umożliwić sądowi Unii ocenę ich ewentualnej zasadności. Zarówno tytuł tej części, jak i jej treść składają się z ogólnych uwag niepozwalających na przeprowadzenie jej szczegółowej analizy. W szczególności w skardze tej nie zostało wskazane, w jaki sposób art. 27 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego narusza zasady równego traktowania i proporcjonalności zapisane odpowiednio w art. 20 i 52 karty.
- 163 Wynika z tego, że jeśli chodzi o część drugą zarzutu drugiego, wniesiona przez VW skarga nie spełnia wymogów art. 76 lit. d) regulaminu postępowania przed Sądem, a w związku z tym jest niedopuszczalna.
- 164 Mając na względzie powyższe rozważania, należy odrzucić zarzut drugi, a w konsekwencji oddalić skargę VW w sprawie T-243/18.

W przedmiocie skargi w sprawie T-315/19

- 165 Na poparcie skargi przed Sądem w sprawie T-315/19 BT, popierana przez AIACE Internationale, podniosła dwa zarzuty. Zarzut pierwszy dotyczy niezgodności z prawem przesłanki minimalnego pięcioletniego czasu trwania małżeństwa ustanowionej w art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, a zarzut drugi dotyczy naruszenia art. 1d regulaminu pracowniczego.
- 166 Komisja, popierana przez Parlament i Radę, kwestionuje tę argumentację.
- 167 Na wstępie należy zauważyć, że rozumowanie przyjęte przez BT w jej skardze do Sądu jest zasadniczo w całości oparte na zarzucie naruszenia zasad równego traktowania i niedyskryminacji ze względu na wiek, w kontekście art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w związku z art. 18 tego załącznika. I tak, mimo że skarga pod względem formalnym składa się z dwóch zarzutów, BT podnosi w niej tylko jeden zarzut, dotyczący niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w świetle tych zasad.
- 168 Ponadto należy zauważyć, że BT wyjaśniła w replice, a następnie podczas rozprawy przed Sądem, iż zarzuca również naruszenie obowiązku staranności ustanowionego w art. 1d ust. 6 regulaminu pracowniczego. Jest prawdą, że w skardze wskazano jedynie naruszenie art. 1d, tak iż można byłoby uznać, iż BT odnosi się pośrednio do ust. 6 tego artykułu regulaminu pracowniczego.

Jednakże z argumentacji przedstawionej przez BT w skardze do Sądu nie wynika, że zamierzała ona zarzucić jakiekolwiek naruszenie obowiązku staranności, jej argumentacja koncentrowała się bowiem wyłącznie na naruszeniu zasad równego traktowania i niedyskryminacji ze względu na wiek. Jeśli chodzi o tę kwestię, należy ponadto podkreślić, że Komisja w odpowiedzi na skargę nie rozumiała zarzutu drugiego w ten sposób, że odnosi się on do naruszenia obowiązku staranności.

- 169 Zatem w myśl orzecznictwa przypomnianego w pkt 161 niniejszego wyroku oraz uwzględniając okoliczność, że Komisja podczas rozprawy przed Sądem podniosła niedopuszczalność zarzutu dotyczącego obowiązku staranności, należy uznać, że zarzut drugi, o którym mowa w pkt 165 niniejszego wyroku, podobnie jak zarzut pierwszy, nie może być rozumiany jako zarzut obejmujący naruszenie obowiązku staranności, o którym mowa w art. 1d ust. 6 regulaminu pracowniczego.
- 170 Z zastrzeżeniem tych wstępnych uwag należy przeanalizować jedyny zarzut, dotyczący niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w świetle zasad równego traktowania i niedyskryminacji ze względu na wiek.
- 171 W tym względzie, co się tyczy w pierwszej kolejności zarzutu niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w zakresie, w jakim zarzut ten opiera się na naruszeniu zasady równego traktowania zapisanej w art. 20 karty i przypomnianej w art. 1d regulaminu pracowniczego, należy odesłać do pkt 139–156 niniejszego wyroku i z tożsamyh powodów oddalić tę część pierwszą jedynego zarzutu.
- 172 W drugiej kolejności, co się tyczy zarzutu niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w zakresie, w jakim zarzut ten dotyczy naruszenia zasady niedyskryminacji ze względu na wiek zapisanej w art. 21 ust. 1 karty i przypomnianej w art. 1d regulaminu pracowniczego, należy, po pierwsze, przypomnieć, jak wskazano w pkt 146 niniejszego wyroku, że sytuacje, o których mowa w art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, są porównywalne.
- 173 Po drugie, należy zauważyć, że prawodawca Unii, ustanawiając w owych art. 18 i 20 różne minimalne czasy trwania małżeństwa, wprowadził odmienne traktowanie, którego pośrednim powodem jest wiek.
- 174 Bowiem z jednej strony, jak stwierdzono w pkt 99 i 154 niniejszego wyroku, sytuacje objęte przepisami art. 18 i 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego różnią się pod względem tego, czy małżeństwo zostało zawarte przed datą zakończenia służby wynikającą z art. 47 regulaminu pracowniczego, czy po tej dacie, a z drugiej strony, zakończenie służby następuje zasadniczo, jak wynika ze zgodnej argumentacji stron, w związku z przeniesieniem w stan spoczynku w rozumieniu art. 52 regulaminu pracowniczego. Mając na względzie okoliczność, na którą zwróciła uwagę BT w replice złożonej w postępowaniu przed Sądem, że zgodnie z art. 52 w skrajnym przypadku przeniesienie w stan spoczynku urzędników uprawnionych do emerytury za wysługę lat, w rozumieniu art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, może nastąpić między 58 a 70 rokiem życia urzędnika, należy stwierdzić, że byli urzędnicy, których dotyczy wspomniany art. 20, przeważnie zawierają związki małżeńskie w bardziej zaawansowanym wieku niż byli urzędnicy, których dotyczy art. 18 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego.

- 175 Wynika z tego, że art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, w związku z art. 18 tego załącznika, wprowadza odmienne traktowanie, którego pośrednim powodem jest wiek urzędnika, przy czym okoliczność, że zgodnie z art. 52 regulaminu pracowniczego różnica wieku pomiędzy urzędnikami, którzy mogą być przenoszeni w stan spoczynku i korzystać z emerytury za wysługę lat, może w skrajnych przypadkach wynosić 12 lat, nie jest wystarczająca, aby wykluczyć, że powodem tego odmiennego traktowania jest w istocie wiek (zob. podobnie wyrok z dnia 2 kwietnia 2020 r., *Comune di Gesturi*, C-670/18, EU:C:2020:272, pkt 26–28).
- 176 Po trzecie, należy odesłać do pkt 148–154 niniejszego wyroku i z tożsamyh powodów stwierdzić, bez potrzeby analizowania celu dotyczącego ochrony interesów finansowych Unii, na który powołała się Komisja w duplice złożonej przed Sądem, że oparte na art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego odmienne traktowanie, którego pośrednim powodem jest wiek, jest zgodne z zasadą niedyskryminacji ze względu na wiek zapisaną w art. 21 ust. 1 karty, przypominianą w art. 1d regulaminu pracowniczego.
- 177 W związku z tym należy oddalić część drugą jedyne go zarzutu, dotyczącą niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w świetle zasady niedyskryminacji ze względu na wiek.
- 178 Mając na względzie powyższe rozważania, należy oddalić jedyny zarzut, dotyczący niezgodności z prawem art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, a tym samym oddalić skargę BT w sprawie T-315/19.

W przedmiocie skargi w sprawie T-442/17 RENV

- 179 Na wstępie należy przypomnieć, że Trybunał powinien wydać orzeczenie kończące postępowanie w sprawie wyłącznie w granicach zawisłego przed nim sporu (wyrok z dnia 23 listopada 2021 r., *Rada/Hamas*, C-833/19 P, EU:C:2021:950, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 180 Na poparcie skargi przed Sądem w sprawie T-442/17 RENV RN podniosła trzy zarzuty. Ponieważ zarzuty pierwszy i trzeci zostały oddalone przez Sąd w trzecim z zaskarżonych wyroków, a RN w ramach odwołania wzajemnego nie zakwestionowała zasadności części tego wyroku poświęconych tym dwóm zarzutom, orzeczone przez Trybunał uchylenie wspomnianego wyroku nie podważa tego wyroku w zakresie, w jakim Sąd oddalił wspomniane zarzuty. RN mogłaby bowiem wnieść odwołanie wzajemne, w którym kwestionowałaby oddalenie przez Sąd zarzutów pierwszego i trzeciego podniesionych w pierwszej instancji, ponieważ art. 178 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem stanowi, że żądania odwołania wzajemnego mają na celu uchylenie, w całości lub w części, orzeczenia Sądu, przy czym przepis ten nie ogranicza zakresu tych żądań do orzeczenia Sądu w brzmieniu zawartym w sentencji, w odróżnieniu od art. 169 § 1 tego regulaminu, dotyczącego żądań odwołania. Wobec braku takiego odwołania wzajemnego trzeci z zaskarżonych wyroków korzysta z powagi rzeczy osądzonej w zakresie, w jakim Sąd oddalił zarzuty pierwszy i trzeci (zob. analogicznie wyrok z dnia 23 listopada 2021 r., *Rada/Hamas*, C-833/19 P, EU:C:2021:950, pkt 81, 82 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 181 Wynika z tego, że jeśli chodzi o skargę w sprawie T-442/17 RENV, Trybunał powinien orzekać wyłącznie w przedmiocie zarzutu drugiego podniesionego przed Sądem przez RN. Należy w tym względzie zauważyć, że Komisja zakwestionowała przed Sądem dopuszczalność tego zarzutu. Jednakże należy oddalić ten zarzut niedopuszczalności z tych samych powodów, które zostały przedstawione przez Sąd w pkt 62 i 63 trzeciego z zaskarżonych wyroków, które to punkty nie były zresztą kwestionowane przez Komisję w odwołaniu.

- 182 Z zastrzeżeniem tych wstępnych uwag należy zauważyć, że w ramach zarzutu drugiego RN twierdzi, iż art. 20 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w związku z art. 18 tego załącznika jest niezgodny z prawem, ponieważ narusza zasady równego traktowania i niedyskryminacji ze względu na wiek, zapisane odpowiednio w art. 20 i art. 21 ust. 1 karty, przypominane w art. 1d regulaminu pracowniczego, oraz zasadę proporcjonalności.
- 183 Komisja, popierana przez Parlament, kwestionuje tę argumentację.
- 184 Co się tyczy tego zagadnienia, należy odesłać do pkt 171–176 niniejszego wyroku i z tożsamych powodów oddalić zarzut drugi, a tym samym skargę RN w sprawie T-442/17 RENV.

W przedmiocie kosztów

- 185 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest zasadne i Trybunał wydaje orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, rozstrzyga on również o kosztach.
- 186 Zgodnie z art. 138 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.
- 187 Ponieważ zarzuty VW zostały oddalone po uwzględnieniu odwołań, a Komisja i Rada wniosły o obciążenie VW kosztami postępowania, należy obciążyć ją, poza jej własnymi kosztami, również kosztami poniesionymi przez te dwie instytucje zarówno w pierwszej instancji w sprawie T-243/18, jak i w niniejszych postępowaniach odwoławczych w sprawach C-116/21 P i C-139/21 P.
- 188 Ponieważ zarzuty BT zostały oddalone po uwzględnieniu odwołań, a Komisja i Rada wniosły o obciążenie BT kosztami postępowania, należy obciążyć ją, poza jej własnymi kosztami, również kosztami poniesionymi przez te dwie instytucje zarówno w pierwszej instancji w sprawie T-315/19, jak i w niniejszych postępowaniach odwoławczych w sprawach C-117/21 P i C-138/21 P.
- 189 Ponieważ zarzuty RN zostały oddalone po uwzględnieniu odwołania, a Komisja wniosła o obciążenie RN kosztami postępowania, należy obciążyć ją, poza jej własnymi kosztami, również kosztami poniesionymi przez Komisję zarówno w pierwszej instancji w sprawach F-104/15 i T-442/17 RENV, jak i w niniejszych postępowaniach odwoławczych w sprawie C-118/21 P. Natomiast, ponieważ Komisja nie wniosła o obciążenie RN kosztami postępowania w sprawie T-695/16 P, należy obciążyć każdą z tych stron jej własnymi kosztami w tej sprawie.
- 190 Artykuł 184 § 4 regulaminu postępowania przed Trybunałem stanowi, że interwenient w pierwszej instancji, który nie wniósł odwołania, nie może zostać obciążony kosztami w postępowaniu odwoławczym, chyba że brał udział w postępowaniu przed Trybunałem na etapie pisemnym lub ustnym. Jeżeli interwenient taki brał udział w postępowaniu, Trybunał może zdecydować, że pokrywa on własne koszty.

- 191 Zgodnie z tymi przepisami Parlament i AIACE Internationale, jako interwenienci w pierwszej instancji, którzy uczestniczyli w postępowaniu przed Trybunałem, pokrywają własne koszty we wszystkich sprawach, w których uczestniczyły w pierwszej instancji oraz w postępowaniach odwoławczych, w tym, jeśli chodzi o Parlament, w sprawach F-104/15 i T-695/16 P.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Wyroki Sądu Unii Europejskiej z dnia 16 grudnia 2020 r.: VW/Komisja (T-243/18, niepublikowany, EU:T:2020:619), BT/Komisja (T-315/19, niepublikowany, EU:T:2020:622), i RN/Komisja (T-442/17 RENV, EU:T:2020:618), zostają uchylone.**
- 2) **Skargi VW w sprawie T-243/18, BT w sprawie T-315/19 i RN w sprawie T-442/17 RENV zostają oddalone.**
- 3) **VW pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Komisję Europejską i Radę Unii Europejskiej zarówno w sprawie T-243/18, jak i w sprawach C-116/21 P i C-139/21 P.**
- 4) **BT pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Komisję Europejską i Radę Unii Europejskiej zarówno w sprawie T-315/19, jak i w sprawach C-117/21 P i C-138/21 P.**
- 5) **RN pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Komisję Europejską zarówno w sprawach F-104/15 i T-442/17 RENV, jak i w sprawie C-118/21 P.**
- 6) **Komisja Europejska i RN pokrywają własne koszty w sprawie T-695/16 P.**
- 7) **Parlament Europejski i Association internationale des anciens de l'Union européenne (Międzynarodowe stowarzyszenie byłych urzędników Unii Europejskiej, AIACE Internationale) pokrywają własne koszty we wszystkich sprawach, w których brały udział w pierwszej instancji oraz w postępowaniach odwoławczych, w tym, jeśli chodzi o Parlament Europejski, w sprawach F-104/15 i T-695/16 P.**

Podpisy